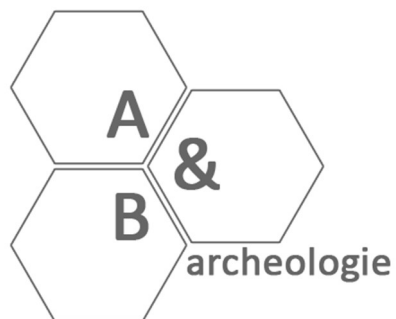

Archeologienota Marke Kalvariestraat 20

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Gwendy WYNS

29-11-2022

Titel: Archeologienota Marke Kalvariestraat 20

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Gwendy Wyns

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2022K177

Intern projectnummer: 2022.163

Locatiegegevens: Wes-Vlaanderen, Marke (Kortrijk), Kalvariestraat 20

Lambertcoördinaten plangebied: X: 69742,44 en Y: 166352,28 ; X: 70130,61 en Y: 166578,69

Oppervlakte plangebied: ca. 12 362m²

Kadastergegevens: Kortrijk, afdeling 6 Marke, sectie B, perceel 46W, 46F2, 46D2, 46A2, 46E2, 46B2 (zie figuur 10)

Topografische kaart: zie figuur 8 en 9

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Gwendy Wyns (erkend archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 29/11/2022

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	13
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	13
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	15
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	17
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	18
2.4. HISTORISCHE SITUERING	21
2.4.1. MARKE	21
2.4.2. PLANGEBIED	23
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	30
3. SYNTHESE	31
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	31
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	32
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	33
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	34
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	35
4. SAMENVATTING	38
5. BIBLIOGRAFIE	41
6. BIJLAGES	42

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Kalvariestraat 20 te Marke (deelgemeente van Kortrijk, provincie West-Vlaanderen), gelegen buiten woon- of recreatiegebied, waarbij de oppervlakte van de bodemingreep 5000m² of meer beslaat, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het plangebied is ca. 12 362m² groot en grenst in het oosten aan de Kalvariestraat en in het noorden aan de Markebeek. Het terrein heeft een onregelmatige vorm. Centraal zijn de loodsen, kantoren en bijhorende gebouwen van een voormalige boekbinderij gelegen, met errond een verharding. In het noordoosten en in het westen van het plangebied zijn met gras begroeide zones aanwezig. De graszones in het westen worden van elkaar en van het bedrijf gescheiden door een bomenrij. De noordelijke strook van het terrein, langs de Markebeek, is sterk begroeid met struiken en dennenbomen. Er is een scherp hoogteverschil van ca. 1m aanwezig tussen de zuidwestelijke hoek van de verharde zone rond de gebouwen en de zuidwestelijke graszone. Langs de Kalvariestraat bevindt zich in de zuidoostelijke hoek van het terrein een elektriciteitscabine.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2022 (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Beeld vanuit het noordoosten op de bedrijfsgebouwen en voorliggend grasland (bron: <https://www.google.com/maps>).

Figuur 3 Beeld vanuit het oosten op de bedrijfsgebouwen, de verharding en de elektriciteitscabine (bron: <https://www.google.com/maps>).

2.2. Geplande werken

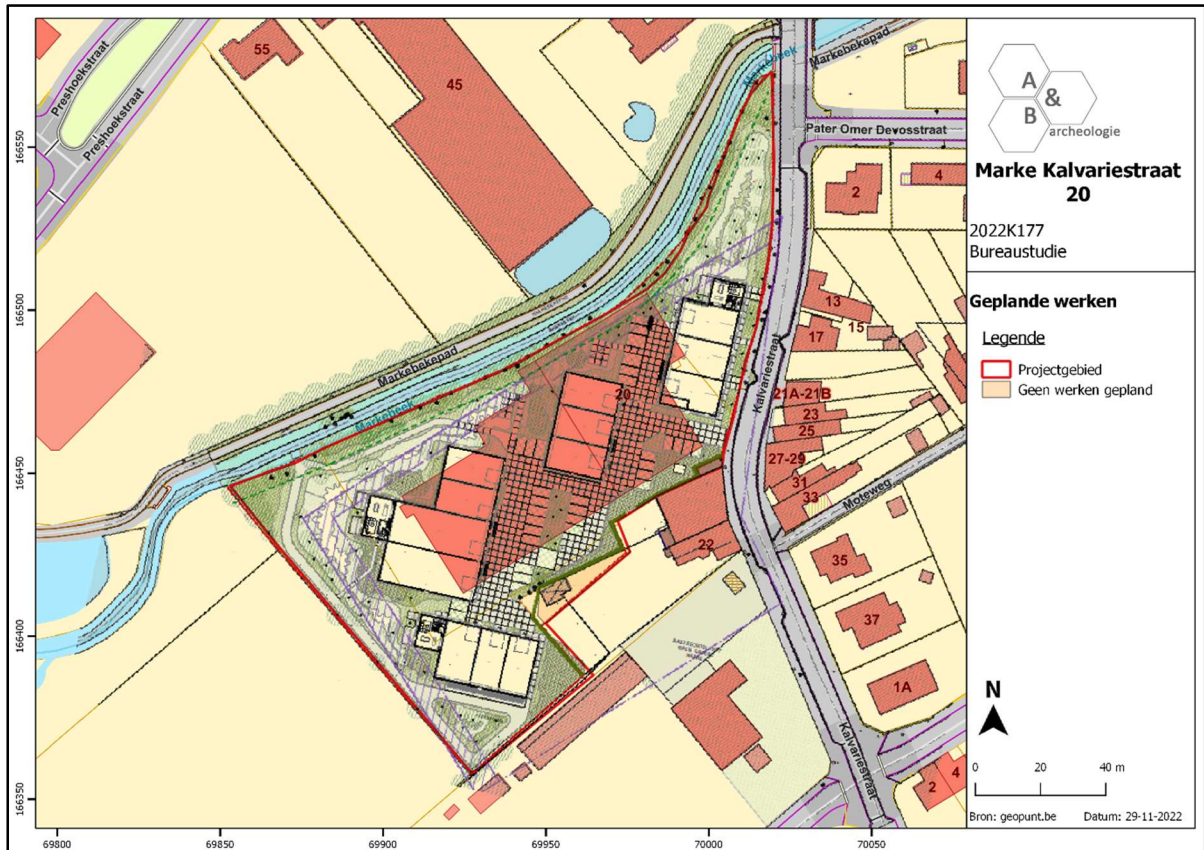
De bedrijfsgebouwen op het terrein worden afgebroken (met uitzondering van de elektriciteitscabine en een gebouwtje langs de zuidelijke grens), de verharding verwijderd en de bomenrijen in het westen gerooid. Vervolgens worden 4 vrijstaande bedrijfsverzamelgebouwen opgericht, met daarin in totaal 13 bedrijfseenheden en 3 bedrijfswoningen. De gebouwen zijn grotendeels te situeren op de locatie van de huidige bebouwing. De woningen zijn bereikbaar via een nieuw aan te leggen private weg die vanaf de Kalvariestraat naar het oosten loopt en zo verder vertakt naar de verschillende gebouwen. De aansluiting met de straat bevindt zich op de plek van de huidige inrit. Aansluitend op de nieuwe wegenis en ook langsheen de westelijke grens van het terrein wordt een nieuw fietspad aangelegd met een brug over de Markebeek (deze brug valt buiten de begrenzing van deze aanvraag). Langsheen de noordoostelijke, noordelijke en westelijke grens van het terrein wordt een groenstrook ingericht met daarin meerdere bomen en buffervolumes (type wadi of gelijkaardig, dus geen metersdiepe vijvers). In totaal wordt 3024m² van het terrein bebouwd, 3470m² wordt ingenomen door verhardingen en 5868m² door groenzones en zones voor waterbuffering. Langs de zuidelijke grens, waar het gebouwtje behouden blijft, wordt een zone van 206,63m² niet betrokken in de werken, deze zone wordt verkocht aan een buur. Ook de elektriciteitscabine (20m²) blijft behouden. In de resterende 12 135m² kan uitgegaan worden van een algemene bodemverstoring van ca. 80 à 100cm onder het huidige maaiveld, met plaatselijk diepere ingrepen voor funderingen en nutsvoorzieningen.

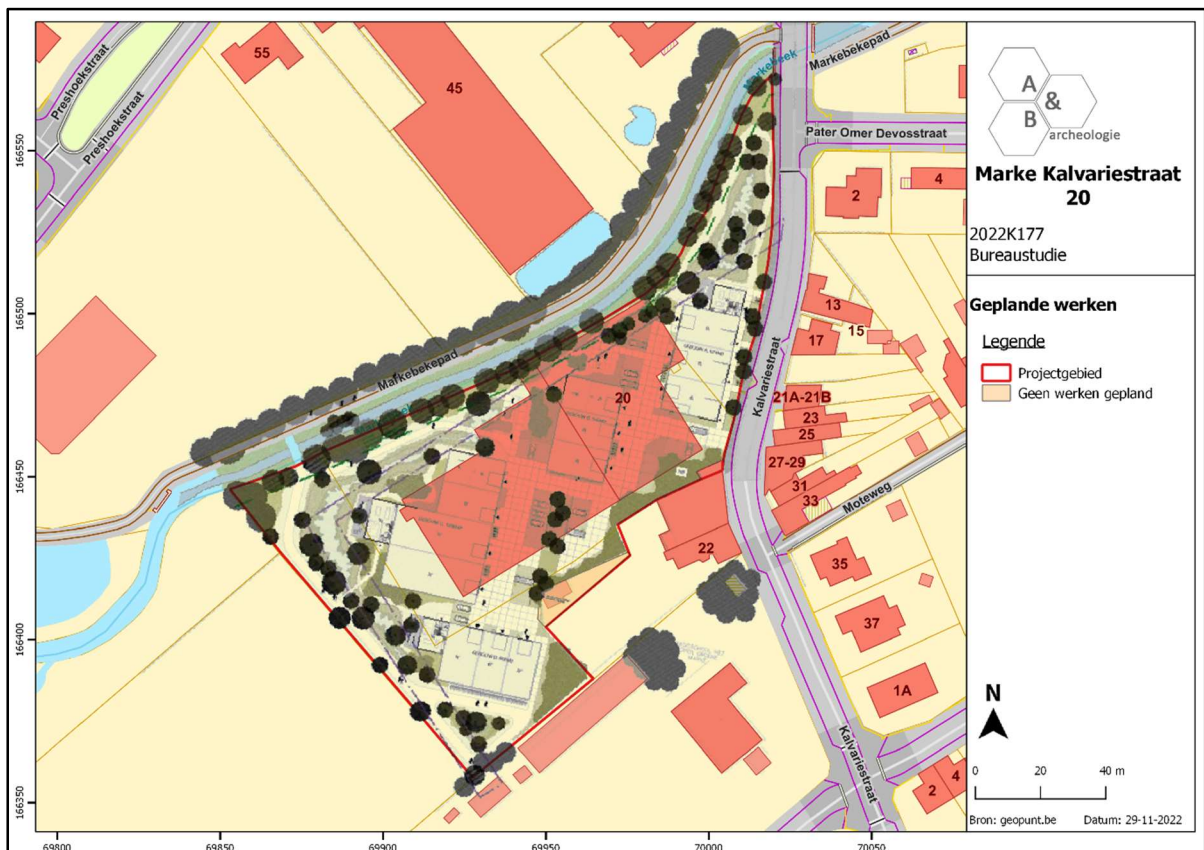
Figuur 4 Ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

Figuur 5 Omgevingsplan (bron: initiatiefnemer).

Figuur 6 Ontwerpplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

Figuur 7 Omgevingsplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

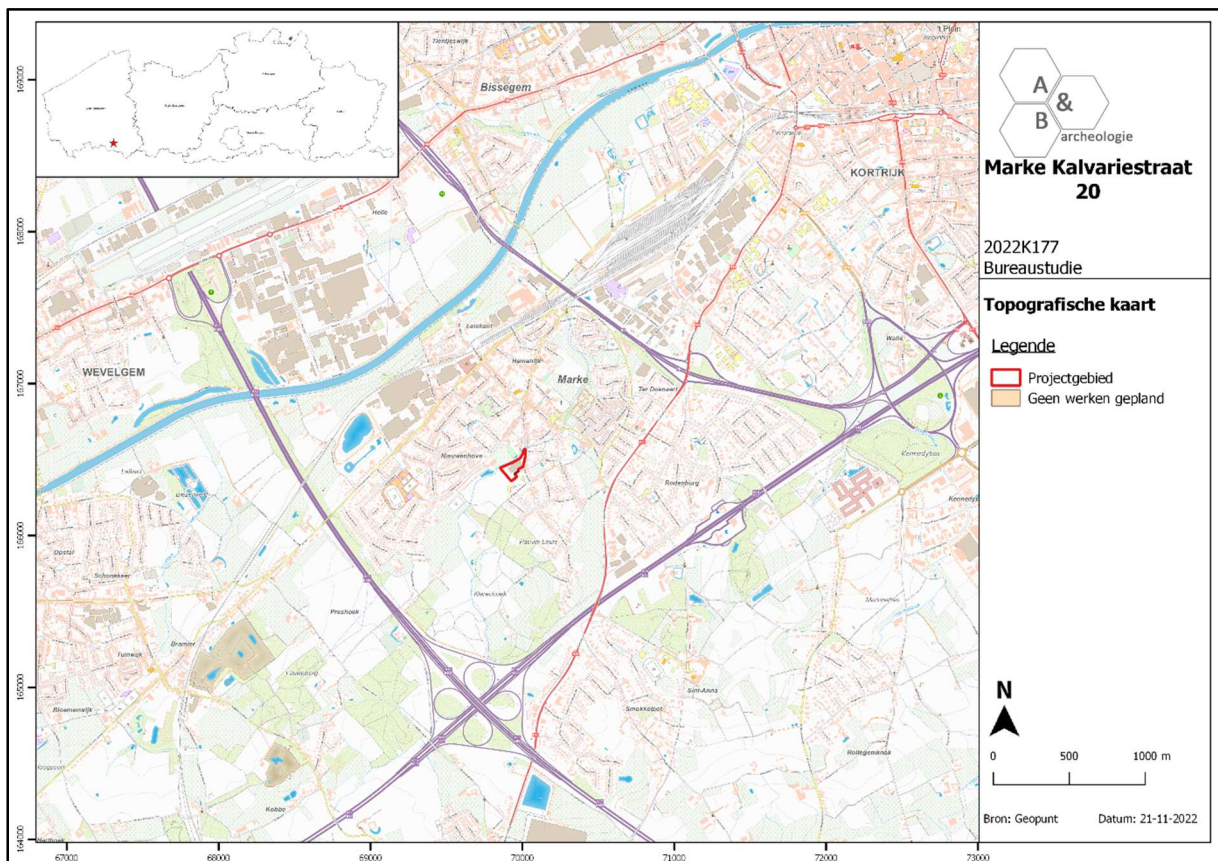
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

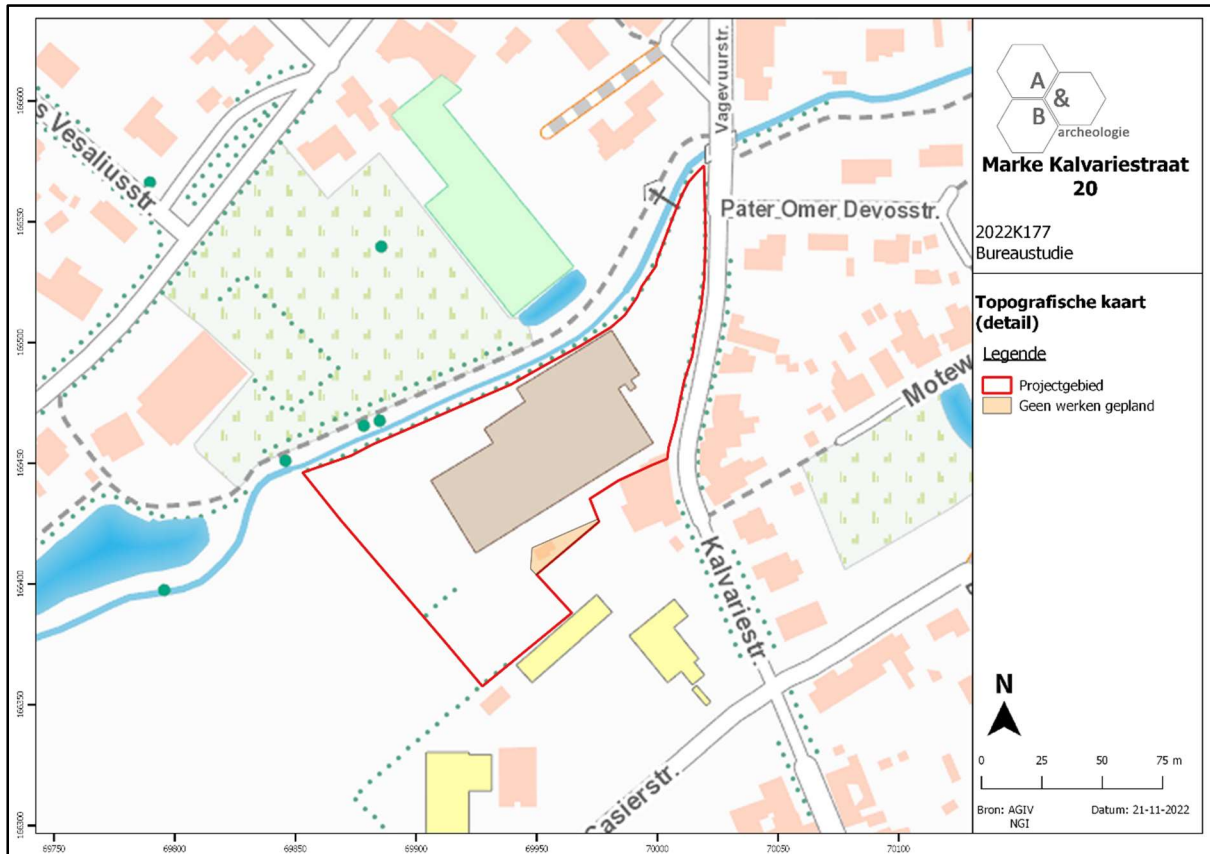
Marke is een deelgemeente van Kortrijk, een stad in het zuidoosten van West-Vlaanderen. Het ligt ten zuidwesten van de stad, ingesloten tussen de Leie in het noordwesten, de R8 in het noordoosten, de E17 in het zuidoosten en de E403 in het zuidwesten. De deelgemeente is min of meer vergroeid met de agglomeratie rond Kortrijk; de overige omliggende plaatsen zijn Lauwe en Wevelgem in het westen, Bissegem in het noorden en Rollegem en Aalbeke in het zuiden.

Het plangebied bevindt zich iets ten zuiden van de historische kern van Marke, zo'n 400m verwijderd van de kerk en de markt. De Kalvariestraat is het verlengde van de Vagevuurstraat en maakt deel uit van de uitvalsweg die vanuit de markt richting het zuiden loopt. Ten oosten en noorden van het plangebied bevindt zich bebouwing horende bij de dorpskern, ten zuiden is een school gelegen en ten westen landbouwgronden.

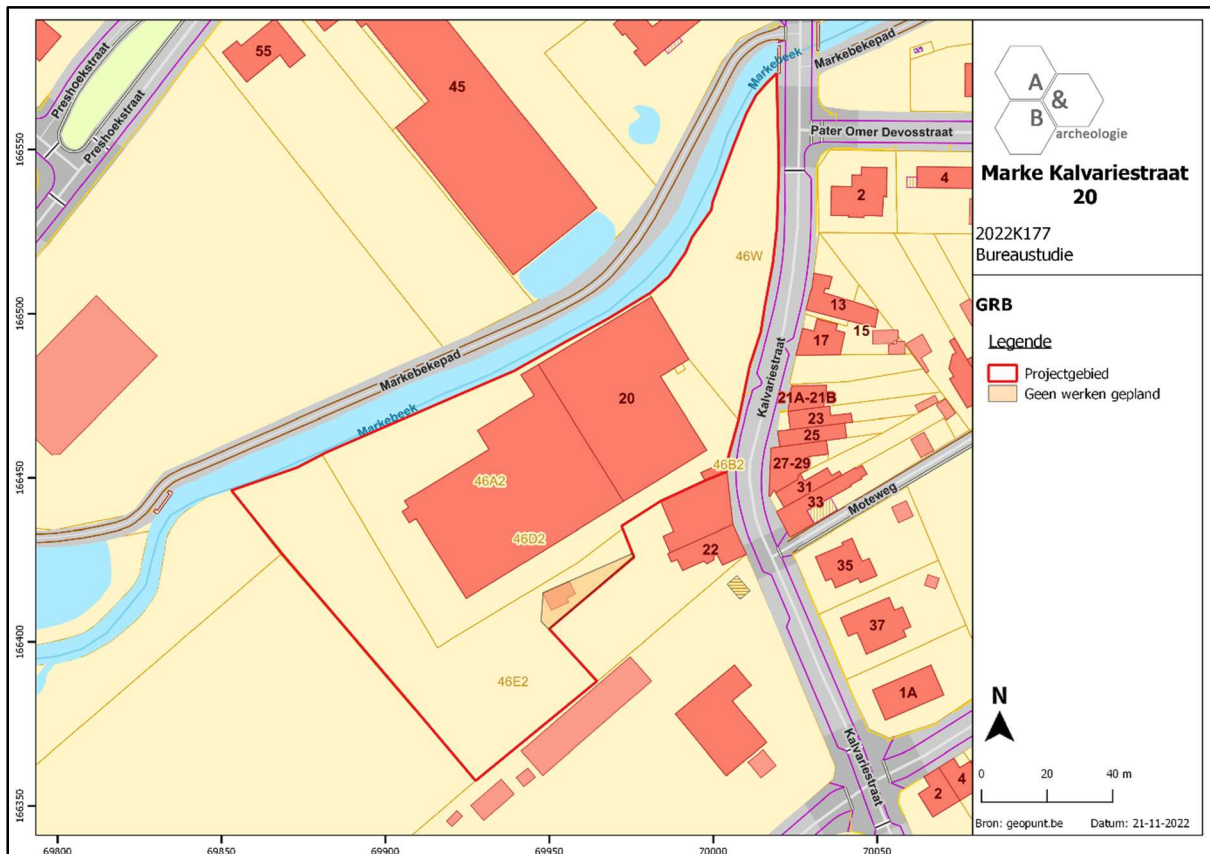
Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het plangebied ingekleurd als 'Andere Bebouwing' en 'Akkerbouw', dit komt niet geheel overeen met het huidige gebruik.

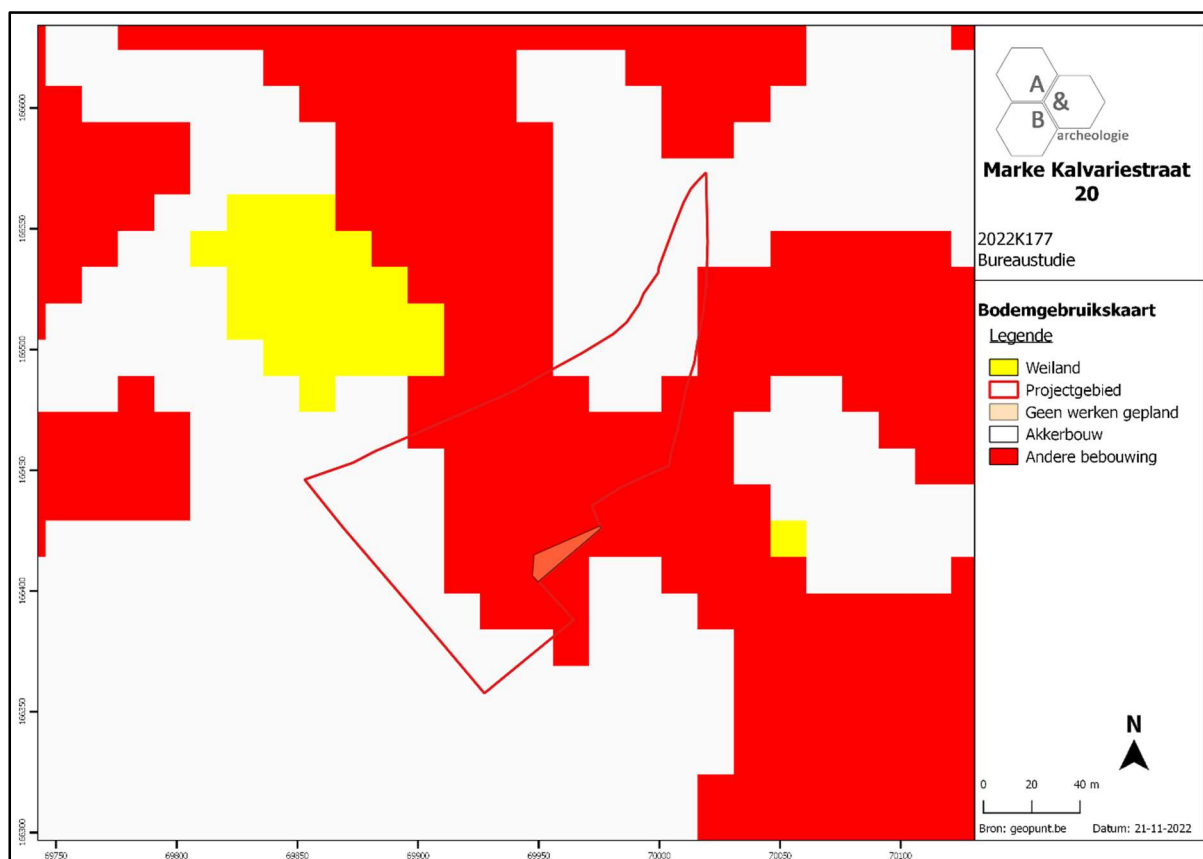
Figuur 8 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 9 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 10 Zicht op het kadasterplan ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

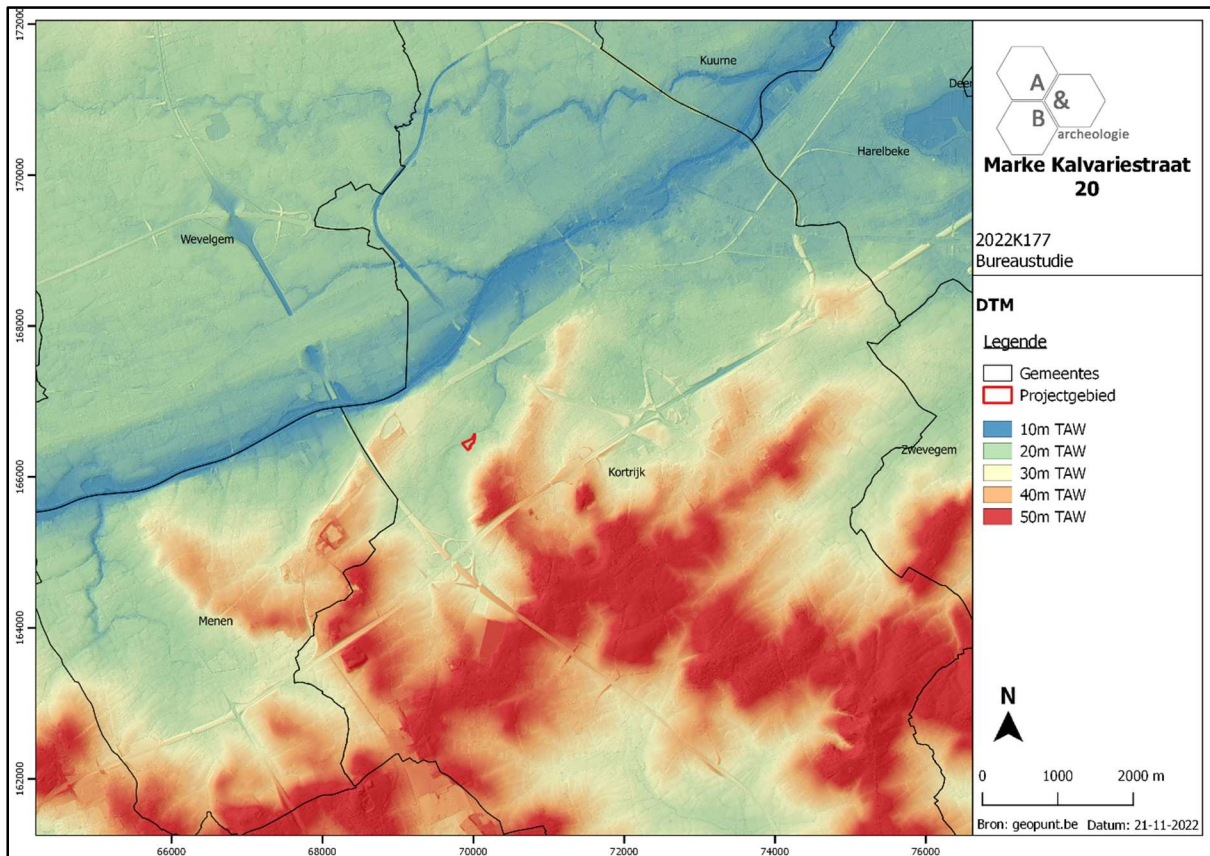

Figuur 11 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

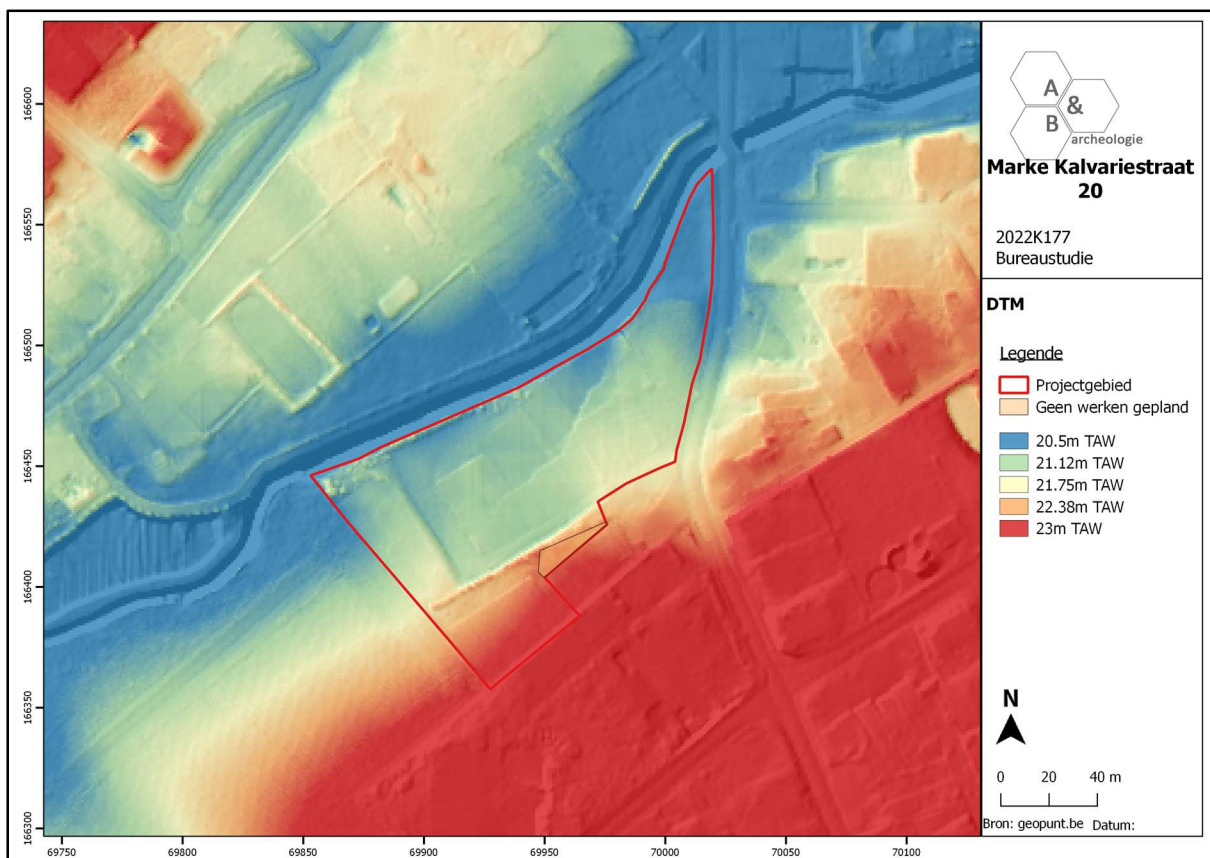
2.3.2. Landschappelijke situering

Marke ligt op de rechteroever van de Leie, hier situeert zich ook het laagst gelegen niveau van de gemeente (+12m TAW). Boven de hoogtelijn van +20m TAW bevinden zich de terrassen en heuvels van het Schelde-Leie-interfluvium. Er zijn vijf heuveltoppen in Marke, waarvan de hoogste zich +57,5m TAW boven de zeespiegel bevindt.⁶ De Markebeek, een zijstroom van de Leie, doorsnijdt de gemeente van noord naar zuid. Deze beek bevindt zich net ten noorden van het plangebied. Het centrum van Marke ontwikkelde zich op hogere gronden net ten westen van de Markebeekvallei. Het maaiveld van het plangebied kent algemeen een geleidelijke stijging vanaf de beek in het noorden (ca. +20,00m TAW) naar het zuiden (ca. +25,00m TAW). Er is een scherpe en plotse grens van ca. 0,5 tot 1m vast te stellen tussen de lager gelegen verharding ten westen en ten zuiden van de bedrijfsgebouwen, en de graszones in het westen van het plangebied. Vermoedelijk is dit het gevolg van een kunstmatige nivellering (afgraving) van de gebouwenzone voorafgaand de bouw ervan. Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd, aan het perceel ten westen wordt een zeer lage erosiegraad toegekend.

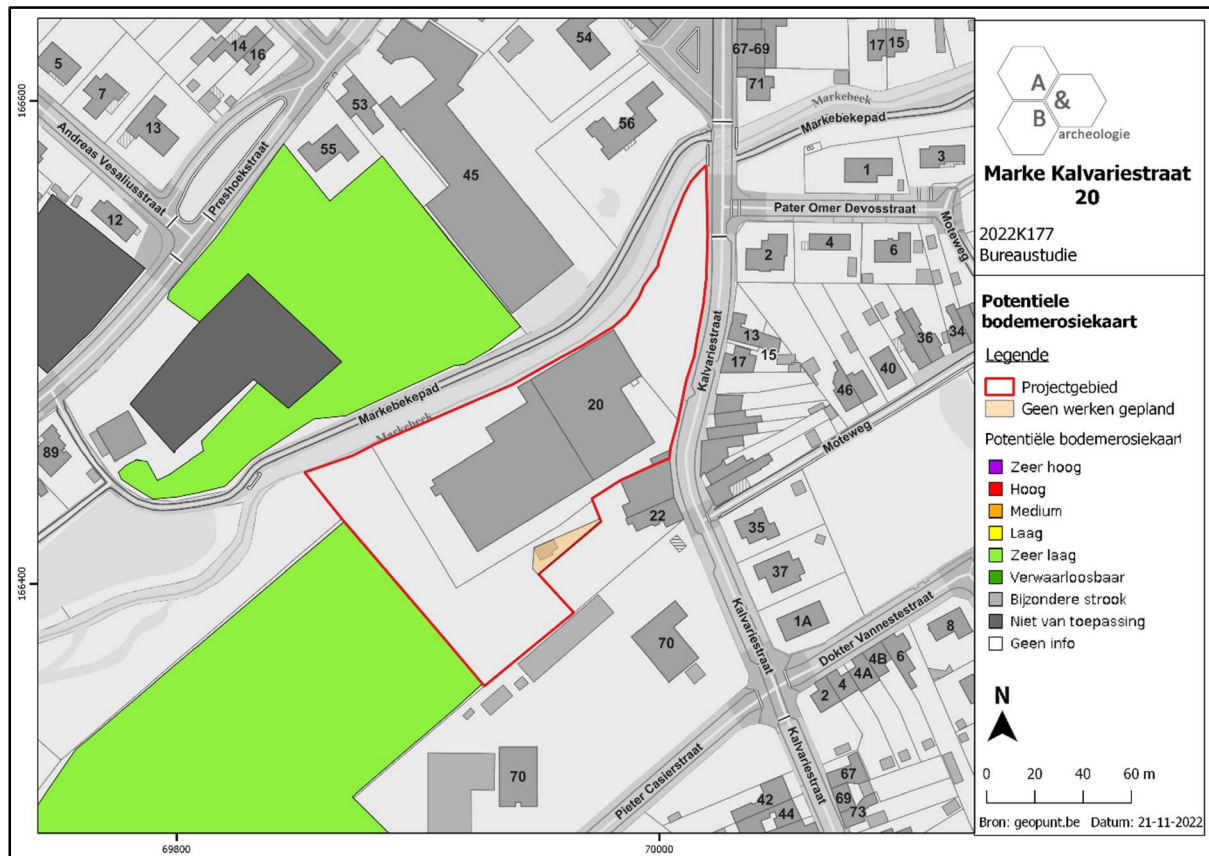
⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14510>

Figuur 12 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

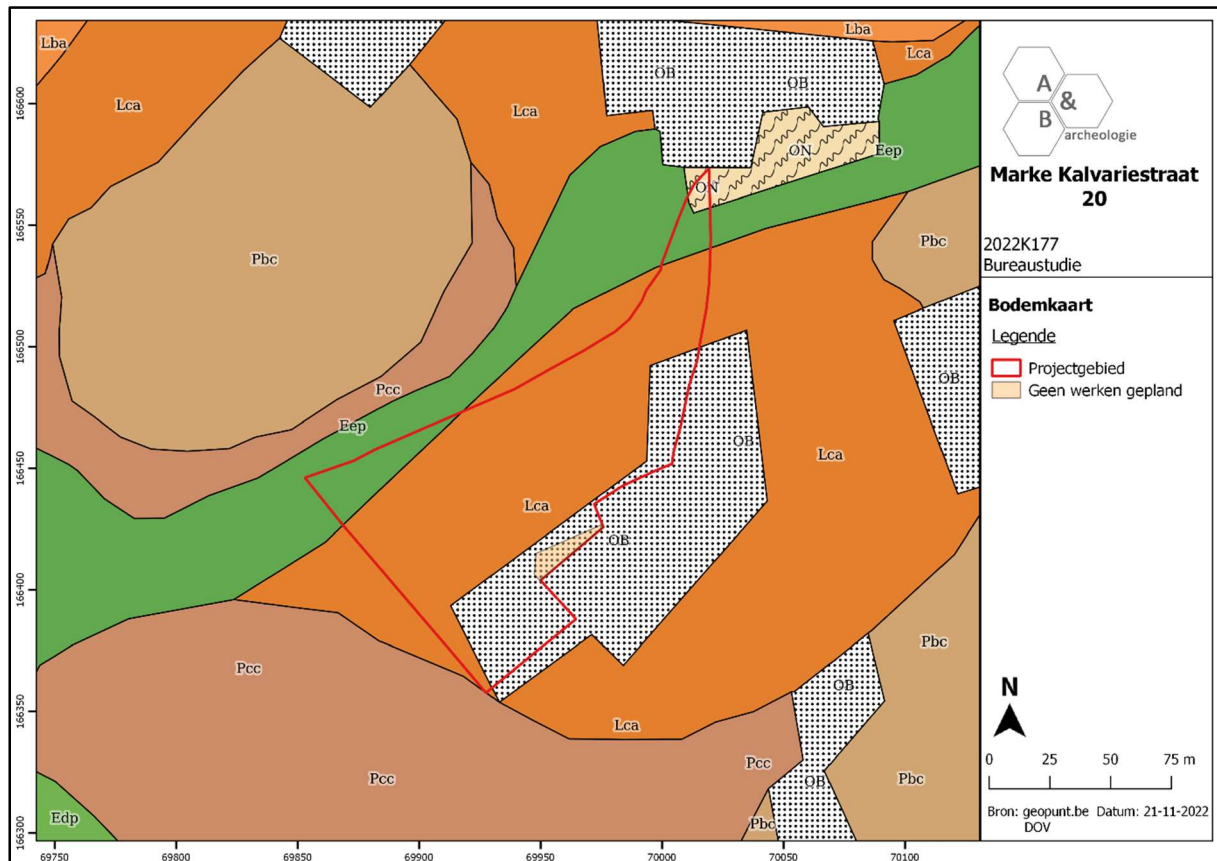
Figuur 14 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Het grootste deel van het plangebied wordt ingekleurd als een Lca bodem: matig droge zandleembodem met textuur B horizont. De Ap rust op een E horizont (ongeveer 40cm dik) of rechtstreeks op de textuur B. Deze textuur B is aangereikt met klei en sesquioxiden, het is een bruin zwaar zandleem. In vele gevallen komt een substraat voor op wisselende diepte. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120cm. Normaal hebben deze gronden geen watergebrek noch wateroverlast.

In het noorden wordt de strook langs de Markebeek aangeduid als Eep: sterk gleyige kleibodem zonder profiel. De humeuze bovengrond is donker grijsbruin en sterk humeus met veel roest. De blauwgrijze reductiehorizont begint vanaf de diepte van 100cm. Deze gronden zijn veel te nat en soms tijdelijk overstroomd in de winter; goed vochthoudend in de zomer.

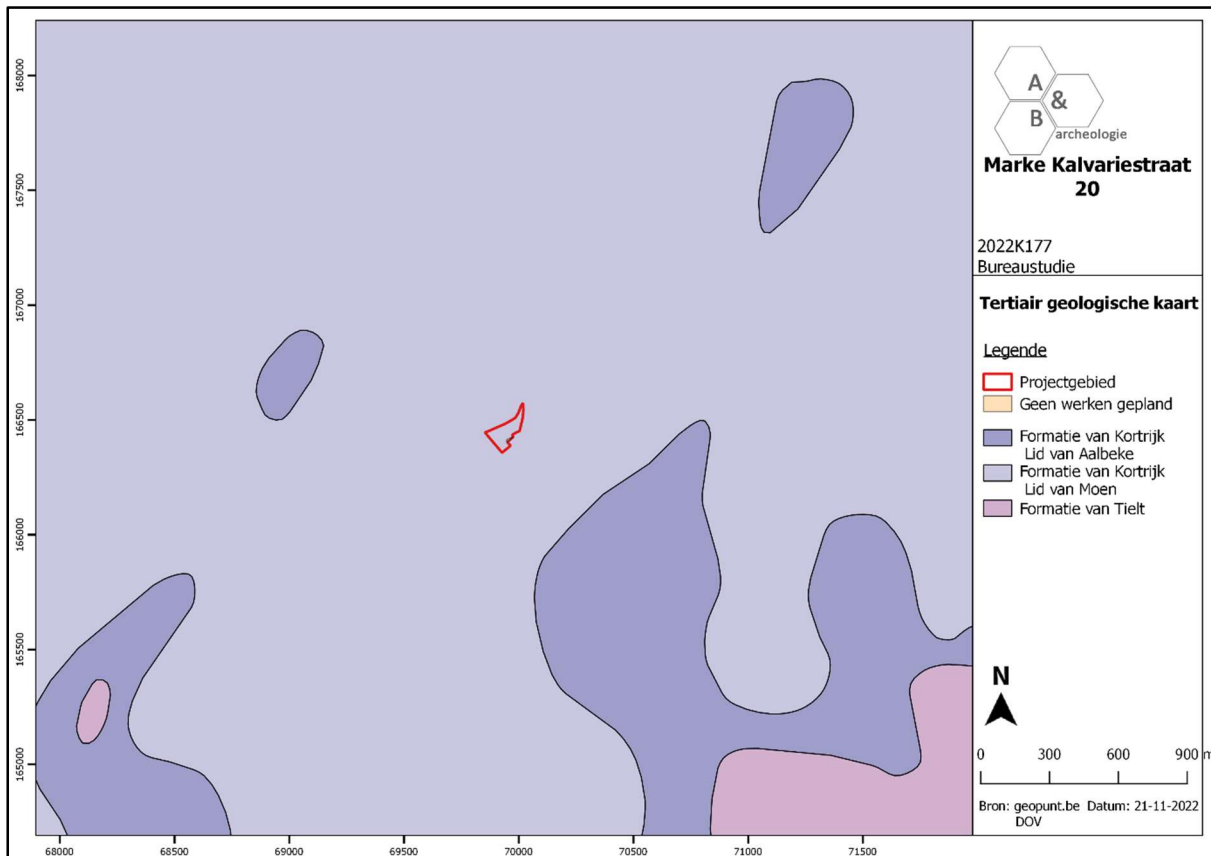
Daarnaast zijn in het zuiden ook nog zones gekarteerd als OB (bebouwde zone) en het noordoosten is een zone als ON (opgehoogde gronden) aangeduid.

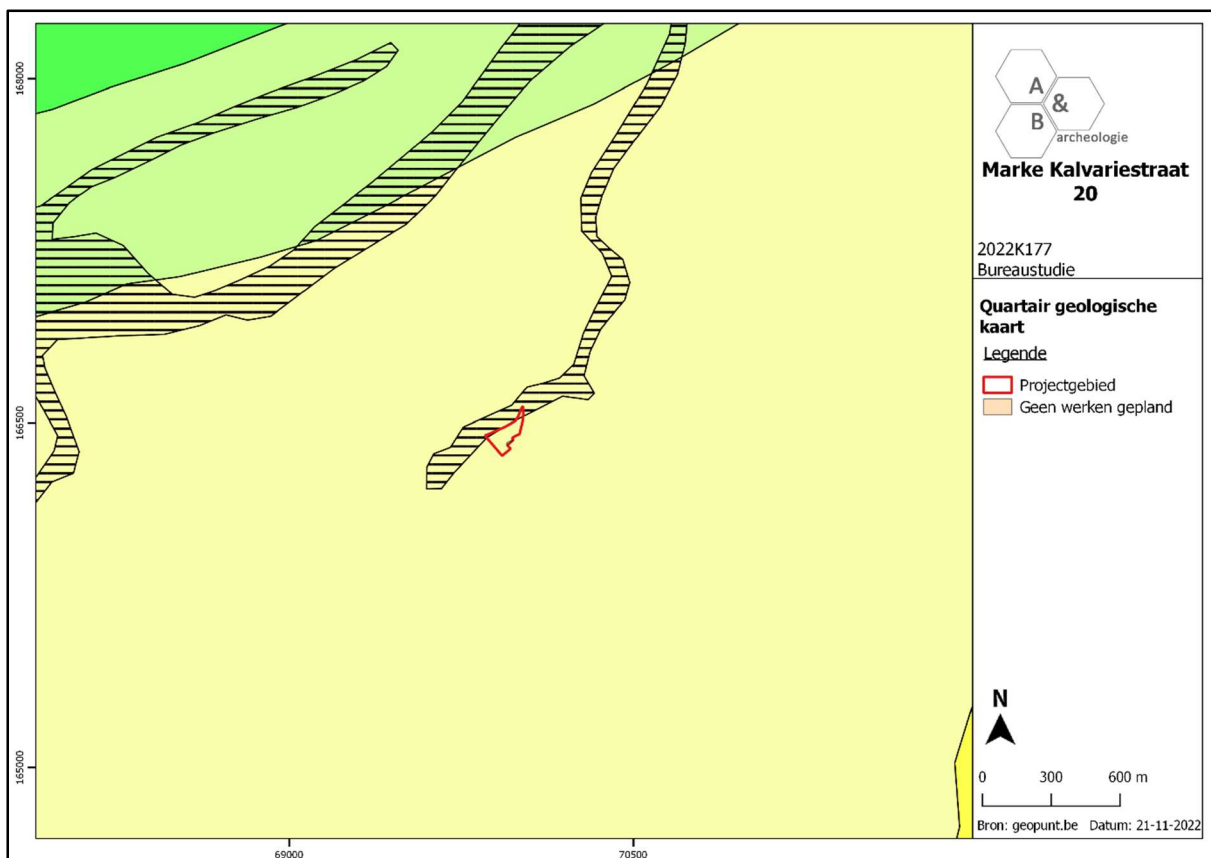
Figuur 15 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

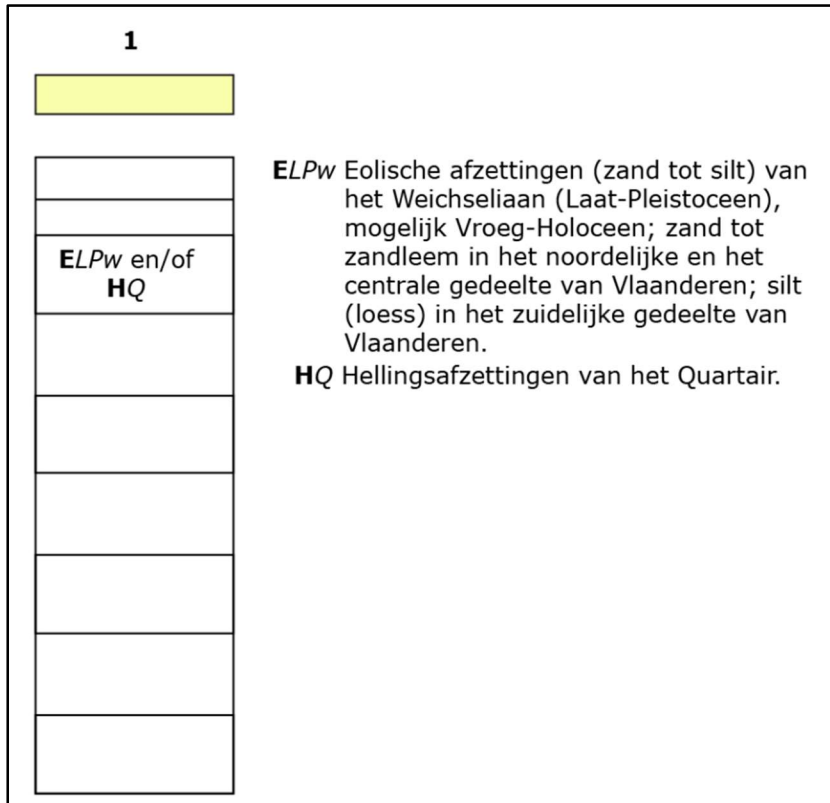
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit afzettingen die toebehoren aan de Formatie van Kortrijk, Lid van Moen: grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen; Nummulites planulatus. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 1 (geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (1)) centraal en in het zuiden, en type 1a (Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie (1)) in het noorden. De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

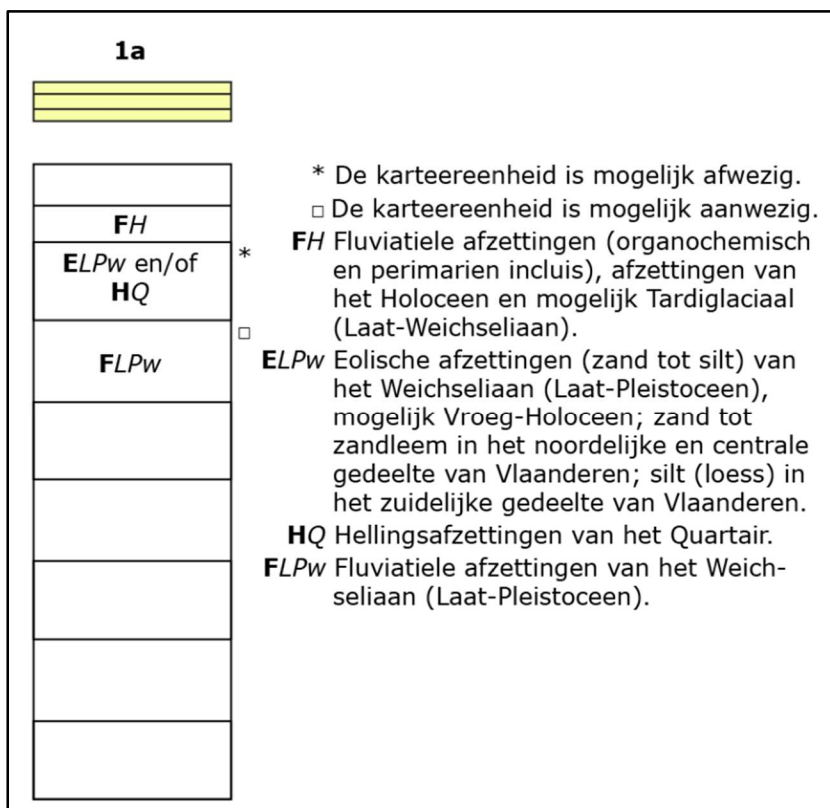
Figuur 16 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 17 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 18 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (type 1) (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (type 1a) (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering

2.4.1. Marke⁷

De eerste vermelding van de entiteit Marke dateert van 1066 en is te vinden in een cartularium van de Sint-Pietersabdij te Rijsel als "...apud villam Marcam...". Volgens Gysseling is de dorpsnaam afgeleid van het hydroniem "markô" (de moerassige) en mogelijkwerwijze ontleend aan de Markebeek. Volgens C. Tavernier verwijst de naam naar de Germaanse uitdrukking voor "grens" of "grensgebied". Onder graaf Boudewijn IV (938-1035) wordt de "Pagus Cortracensis" omgevormd tot de Kasselrij Kortrijk, onderdeel van het Graafschap Vlaanderen, en opgedeeld in vijf roeden. Marke maakte deel uit van de roede der Dertien Parochies. De kern van de gemeente wordt gevormd door de dorpsheerlijkheden Blommegeem en Marke die steeds samen verpacht werden. Tussen 1490 en 1718 behoorde de heerlijkheid Marke toe aan de aanzienlijke Brugse familie Anchemont. In 1236-1237 dragen Johanna en Agnes van Roodenburg de heerlijkheid Rodenburg op aan Johanna van Konstantinopel met de uitdrukkelijke wens om een Cisterciënzerklooster te stichten. Daarop laat Johanna te Marke een Cisterciënzinnenabdij optrekken met kloostergebouwen, een abdijhoeve, een abdijsmolen en een ruime boomgaard met moestuin, "Beata Maria de Marke" of "O.-L.-Vrouw ten Spieghele" genaamd. Al heel vroeg in haar bestaan, tussen 1265 en 1267, wordt de abdij om veiligheidsredenen overgebracht naar de Groeningevlakte te Kortrijk. Het oude klooster wordt heringericht als hoeve, het z.g. "Goed te Rodenburg". Het woonhuis en de andere gebouwen van het Goed te Rodenburg werden in 1967 gesloopt. De 18de-eeuwse schuur bleef evenwel behouden en na restauratie in 1976 omgevormd tot kapel en polyvalente ruimte. De stichting van de abdij betekende de aanvang van een aanzienlijke bezitsvorming voor de Groeningeabdij die alleen al te Marke, Goed te Rodenburg, Ter Doenaert, het Goed te Bruwinghe, het Goed te Kiekens, het Molengoed, het Goed Roosendaal, acht partijen bos en andere goederen omvatte. Tot aan de Franse Revolutie zou de abdij in Marke een uitgebreid grondbezit van ca. 170 hectare behouden. De molen van de abdij te Marke, de reeds in 1236 vermeldde Rodenburgmolen, verdween omstreeks 1641. Naast deze molen zijn nog zeker drie andere molenlocaties te Marke bekend. Op de plaats waar zich heden Vannestes molen bevindt (stenen koren- en oliemolens uit ca. 1800) bevond zich voordien de staakmolen van Vanhende. De in 1565 vermeldde Boondriesmolen op de wijk Pauvre Leute verdween op het einde van de 19de eeuw, net zoals de 18de-eeuwse molen op Markesteert.

De ligging langs de Leie en de nabijheid van de vesting Kortrijk leidt in het tweede deel van de 16de eeuw tot de vernieling van het omliggende platteland en de ontvolking. De bezittingen van o.m. het O.-L.-Vrouwehospitaal en de Groeningeabdij worden zwaar getroffen. In 1580 vernielen Schotse soldaten het Molengoed van de Groeningeabdij. In 1586 wordt het Goed te Rodenburg volledig vernield. In de periode 1583-1584 wordt Marke geteisterd door strooptochten vanuit Oostende en Sluis. In 1571 wordt een 20ste penningcohier opgesteld waaruit blijkt dat 40% van de 100-tal woningen bestaat uit zeer kleine boerenwoningen van het "langgeveltype". De middenklasse beschikt meestal over een afzonderlijk woonhuis, een schuur, stallen en een bakhuis. De 20-tal grote hoeves waren meestal voorzien van een één- of meervoudige omwalling; binnen de grachten omvatten zij een

⁷ <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/14510>

woonhuis, één of meerdere schuren, stallen en een bakhuis, in sommige gevallen zelfs een duiventoren, wagenkot en/of toegangspoort.

In het tweede kwart van de 17de eeuw wordt het uitzicht van het dorpscentrum bepaald door de kerk en achterliggende omwalde pastorie en de met bomen beplante dreef die leidt naar de omwalde hoeve, het "Goed te Marke". De Markeplaats aan de samenkomst van vijf kleine wegen omvatte slechts een tiental gebouwen. In de eerste helft van de 17de eeuw kende Marke een moeizame heropbloei. Tijdens de tweede helft van de 17de eeuw werd het driemaal betrokken in oorlogsgeweld: bij de verovering van Kortrijk door de Fransen (1648-1650) wordt o.m. het "Goed te Rodenburg" vrijwel geheel door de Fransen verwoest. In 1648 wordt een brug geslagen tussen Marke en Bissegem. In 1667-1668 volgt een nieuwe belegering van Kortrijk. Ten gevolge van de Vrede van Aken (1668) wordt het Kortrijkse aan Frankrijk toegewezen. In 1678 wordt het, met uitzondering van de roede van Menen, aan Spanje teruggeschonken. De Negenjarige Oorlog (1688-1697) wordt gekenmerkt door een verarming van de bevolking en een ineenstorting van landbouw, veeteelt, handel en nijverheid. In 1695 organiseert de Franse generaal Villeroi vanuit Marke strooptochten in heel de streek.

Gedurende de 18de eeuw blijft de bebouwing in de dorpskom nagenoeg ongewijzigd. Volgens een renteboek van 1776 omvat de totale bebouwing rond de kerk hooguit een 20-tal woningen. Sociaal-economisch zijn landbouw en artisanale huisnijverheid de basis van het dagelijks bestaan. Naast een overstroming (1704) doen vooral de over en weer gaande troepenbewegingen ten gevolge van de herhaalde Franse pogingen om Kortrijk in te nemen zich in Marke gevoelen. Na het afsluiten van de Vrede van Utrecht (1713) komen onze gewesten uiteindelijk weer onder Oostenrijks gezag. In 1744 vindt er opnieuw een Franse inval plaats waarbij Kortrijk en Doornik veroverd worden. Door de Vrede van Aken (1748) blijven onze gewesten deel uitmaken van het Oostenrijkse grondbezit. Onder de regering van Maria-Theresia (1740-1780) kennen ze een zekere voorspoed. Na de Brabantse Omwenteling en het korte bestaan van de Verenigde Belgische Staten (1789-1790) kwam de Oostenrijkse restauratie (1790-1792). In 1794 kwam de omgeving van Kortrijk opnieuw onder Frans gezag.

Op economisch gebied heeft Napoleons verbod op de handel met Engeland een zware inzinking tot gevolg. De Engelse linnenindustrie, die reeds vroeg over een mechanische vlasspinnerij beschikt, importeert daarenboven haar goedkopere producten via smokkelroutes. Dit laat zich al snel voelen in een tragsgewijze degradatie van de vlasindustrie te Marke, die zich omwille van de hoge Franse tol op buitenlands linnen ook in de periode van het Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830) voortzet.

Vanaf 1850 leidt de industrialisering, zoals in zovele Vlaamse dorpen, tot een ommekeer in de levenssituatie. Naast de vlasnijverheid, die heel wat mensen tewerkstelt, zorgt de bouw van een dakpannenfabriek en de stichting van een weverij voor verdere industriële ontsluiting. In 1910 wordt aan de Engelse Wandeling de pannenfabriek S.A. Tuilleries du Pottelberg opgetrokken. De stoommachinekamer met behouden stoommachines en de kleispoorlijn werden definitief beschermd bij M.B. van 6 september 2002. In 1913 bereikt de vlasnijverheid haar hoogtepunt. De grote schuren o.m. in de Rekkemsestraat verwijzen naar dit verleden.

Na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog wordt de weeffabriek bezet, de stock in beslag genomen en de productie stilgelegd. Pas na 1919 wordt de productie hervat. De dakpannenfabriek wordt door de Duitsers gebruikt als materiaaldepot. Het klooster van Marke wordt door de bezetter omgevormd

tot veldhospitaal. Op 4 november 1918 vernielt een zware brand een groot gedeelte van het klooster. Tijdens de Eerste Wereldoorlog leggen de Duitsers op het grondgebied van Marke twee vliegvelden aan, Jasta (Jagdstaffeln) 10 en 11, van waaruit het IJzerfront bestookt wordt. Jasta 11 wordt begrensd door de Leie, de Bissegemstraat en de Markebeek. Jasta 10 ligt aan de overzijde van de spoorwegberm. Vanaf eind juni 1917 heeft de beroemde jachtvlieger Manfred von Richthofen zijn hoofdkwartier op het kasteel van Marke. Hij leidt er tot 21 januari 1917 zijn beruchte "Flying Circus", het Jachtgeschwader I, dat verspreid ligt over de vliegvelden van Marke, Bissegem en Heule-Watermolen. Op 15 oktober 1918 wordt de Leiebrug opgeblazen door de terugtrekkende Duitsers.

Het herstel na de Eerste Wereldoorlog verloopt langzaam. De schade die de voorgevel en de middenbeuk van de kerk hebben opgelopen wordt pas in 1920 hersteld, en het duurt nog tot 1921 voordat er begonnen wordt met de bouw van een nieuwe brug over de Leie. Onder invloed van de toenemende werkgelegenheid in de vlassector en de textielnijverheid beleeft Marke in de periode van het interbellum een belangrijke industriële expansie. De groeiende economische activiteit heeft een stijging van het aantal inwoners en woningen tot gevolg.

Op 23 mei 1940 blazen terugtrekkende Engelse troepen de Leiebrug op. In de loop van de Tweede Wereldoorlog heeft Marke sterk te lijden onder de geallieerde bombardementen op het nabijgelegen Vormingsstation en het vliegveld van Wevelgem, waarbij o.m. de dakpannenfabriek van Marcke-by-Kortrijk wordt verwoest. In totaal vernielen de geallieerde bombardementen van 1943-1944 bijna 1/3 van het gehele woningbestand. Het bevolkingspeil van 1941 wordt pas in 1953-1954 opnieuw bereikt.

In 1955 worden de Duitse soldaten van het "Ehrenfriedhof Marcke" in de Hellestraat opgegraven en overgeplaatst naar het Soldatenfriedhof in Menen. Kort na het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog wordt begonnen met de wederopbouw van o.m. de weeffabriek De Witte-Visage (1946-1948). De textielnijverheid blijft toonaangevend in Marke, terwijl zich eveneens een belangrijke bouwnijverheid ontwikkelt. Na de volledige wederopbouw en de stelselmatige ontsluiting van de bouwgronden in het centrum, stijgt de bevolking erg snel en evolueert Marke tot een uitgesproken woongemeente van de Kortrijkse agglomeratie. Dit uit zich onder meer in de snelle bevolkingsgroei en een hoge tewerkstelling buiten de gemeente, voornamelijk in en rond Kortrijk. In 1976 wordt Marke een fusiegemeente van Kortrijk.

Om aan de vraag naar woningen te voldoen groeien sedert de Tweede Wereldoorlog aan weerszijden van de Pottelberg dichtbevolkte residentiële en sociale woonwijken die het bevolkingscijfer aanzienlijk deden stijgen. Ondanks grote infrastructuurwerken zoals de bouw van de huidige brug over de Leie (1967-1969) en het aanleggen van een ringlaan rond Kortrijk (1972-1978) wordt ook Marke getroffen door de economische crisis van de jaren 1980 wat o.m. leidt tot de sluiting van de weverij De Witte-Visage en de voormalige dakpannenfabriek.

2.4.2. Plangebied

Bovenstaand historisch overzicht geeft geen directe info over het plangebied, daarvoor is men aangewezen op de cartografische bronnen. De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretkaart uit 1745-1748. De kern van Marke met de schaarse bebouwing errond, de Markebeek en de Kalvariestraat zijn goed herkenbaar. Het terrein is te situeren ten zuiden van de

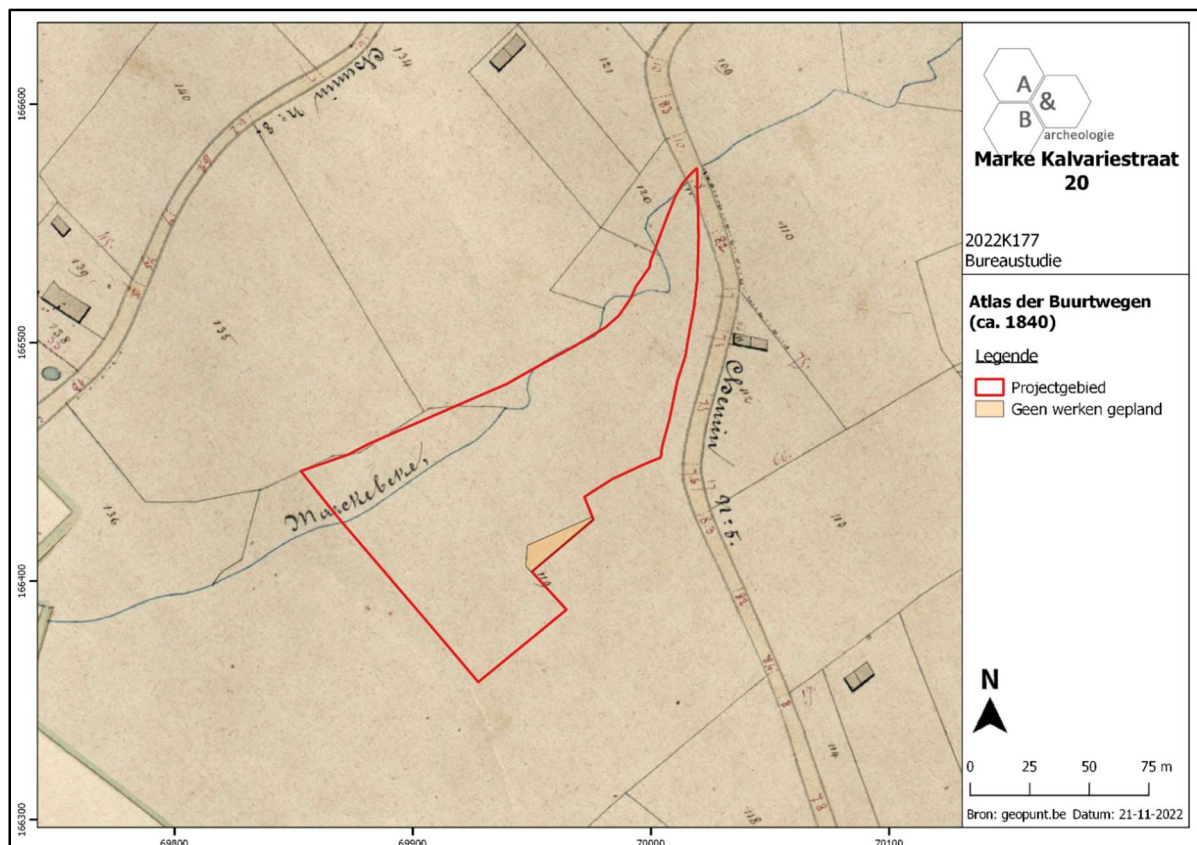
kleine dorpskern, de kronkelende Markebeek bevindt zich in het noorden van het onbebouwde plangebied. De rest van het terrein is in gebruik als (drassig) grasland en landbouwgrond. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is het terrein niet exact te lokaliseren, omdat de Markebeek niet en de Kalvariestraat niet duidelijk zijn afgebeeld op deze kaart; het lijkt er wel op dat het terrein ook op dat moment onbebouwd was. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en de iets latere Popp- en Vandermaelenkaart is duidelijk te zien dat de Markebeek doorheen het noordelijke deel van het terrein loopt, de rest van het terrein is onbebouwd. Op de topografische kaarten van 1862 en 1883 wordt de beek vreemd genoeg niet weergegeven, op die van 1910 wel. Deze bevindt zich dan nog steeds binnen de noordelijke zone van het terrein. Op deze topografische kaarten is het terrein nog steeds onbebouwd, de hoogtelijnen duiden op het geleidelijke stijgende maaiveld van noord naar zuid. Op de luchtfoto van 1971 is de oude loop van de Markebeek nog maar deels herkenbaar: in het westen van het terrein lijkt deze al te zijn rechtgetrokken en zich net ten noorden van het plangebied te bevinden, verder naar het oosten zijn de bochten in de waterloop wel nog aanwezig. Op deze foto zijn de voorlopers van de huidige bebouwing en verharding te zien. Rond de gebouwen zijn met gras begroeide zones aanwezig. Op de luchtfoto van 1979-1990 is te zien dat de Markebeek volledig is rechtgetrokken en verlegd is naar de nieuwe loop net ten noorden van het plangebied. Op de luchtfoto van 2000-2003 is te zien dat gebouwen aangepast en uitgebreid zijn, net als de verharding. Het terrein heeft dan de huidige configuratie bereikt.

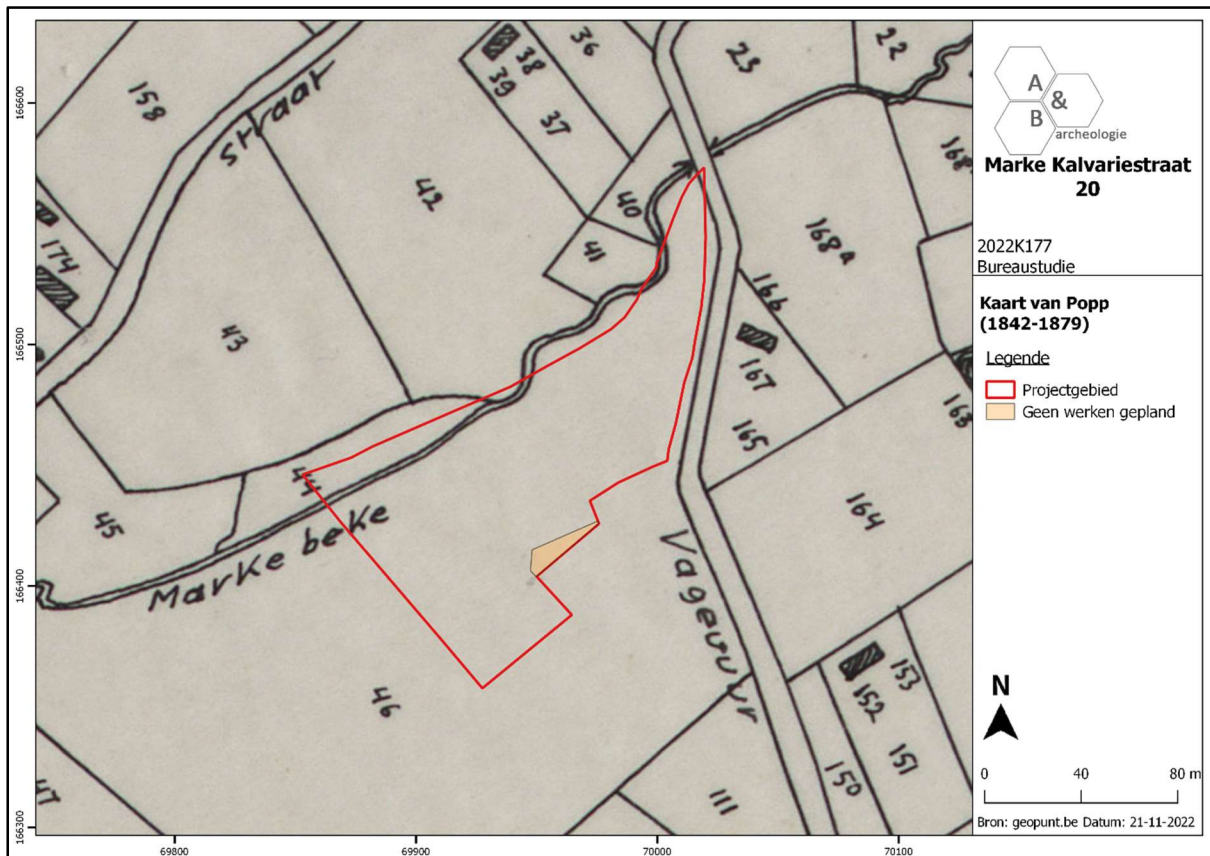
Figuur 20 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Villaretkaart (1745-1748) (bron: geopunt.be).

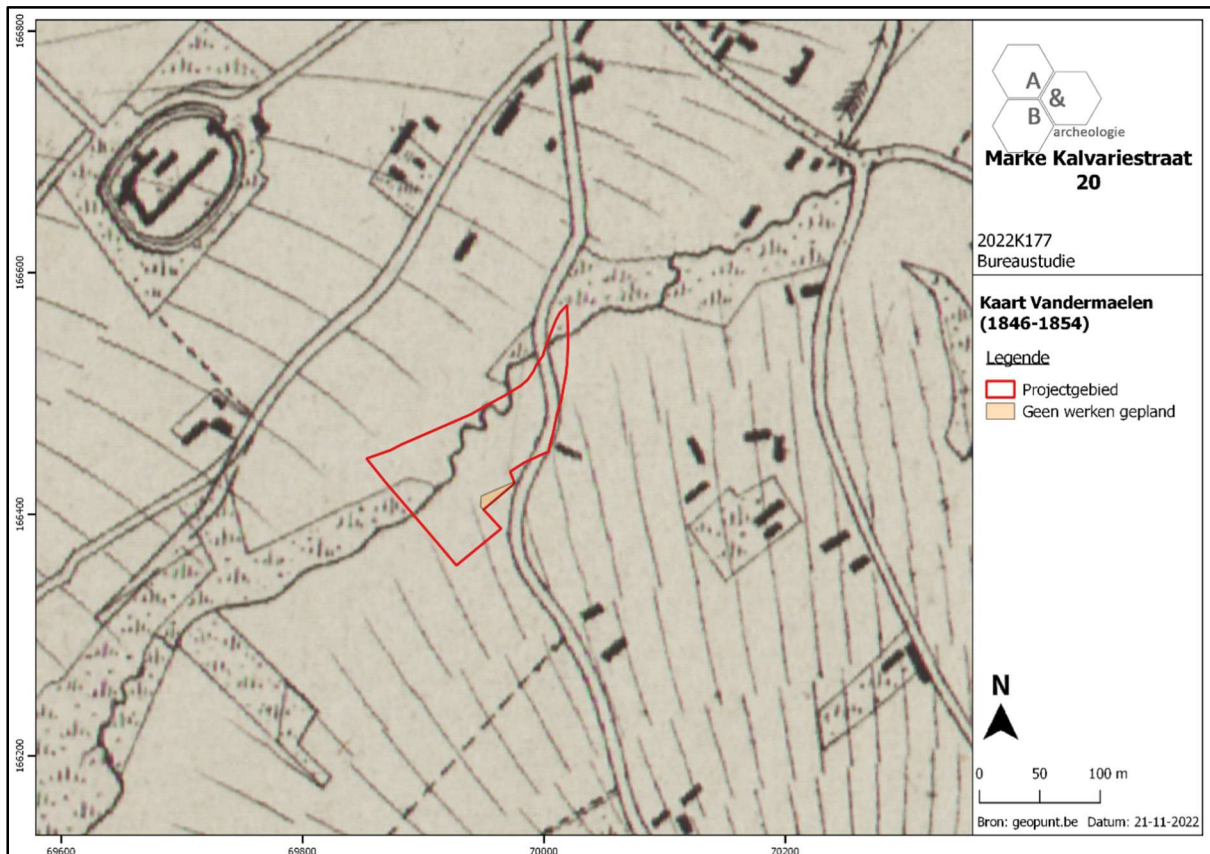
Figuur 21 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied (geopunt.be). De projectie moet vermoedelijk wat naar het noordoosten opschuiven.

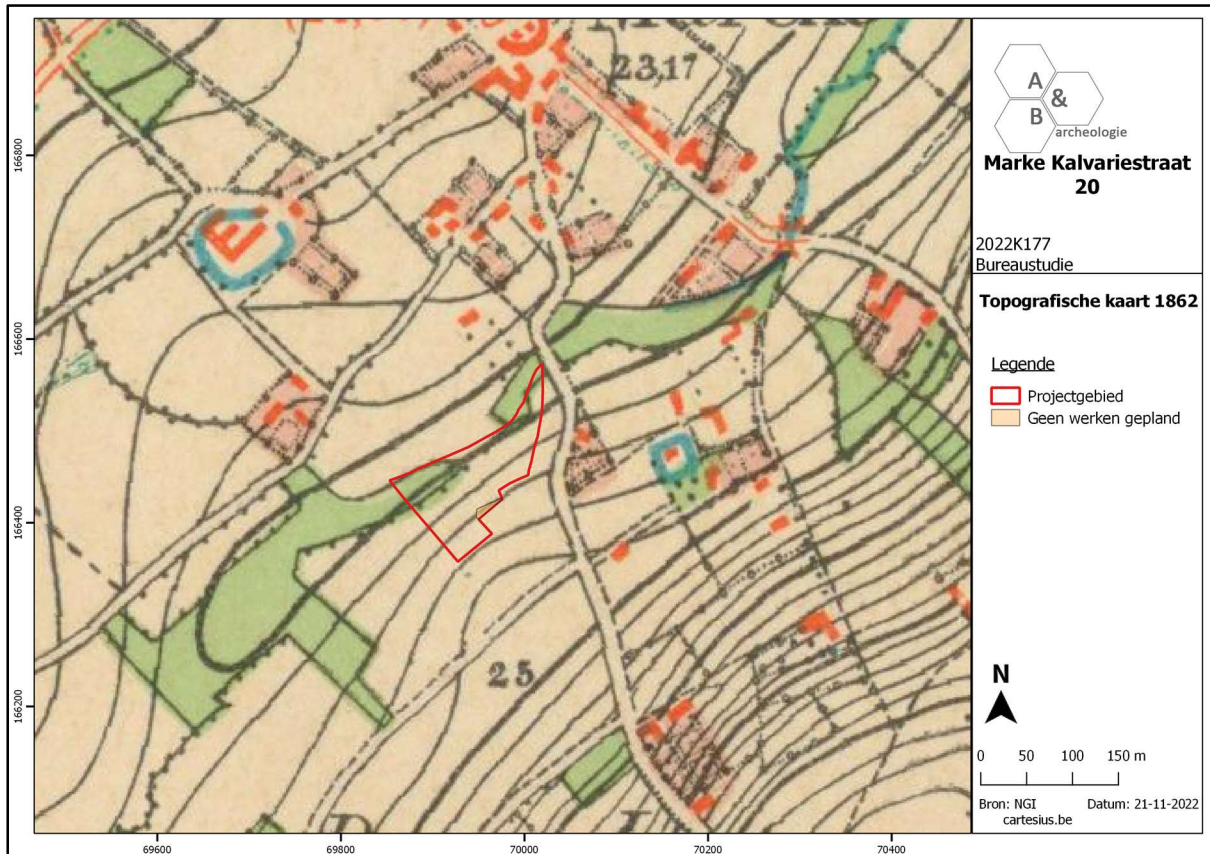
Figuur 22 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

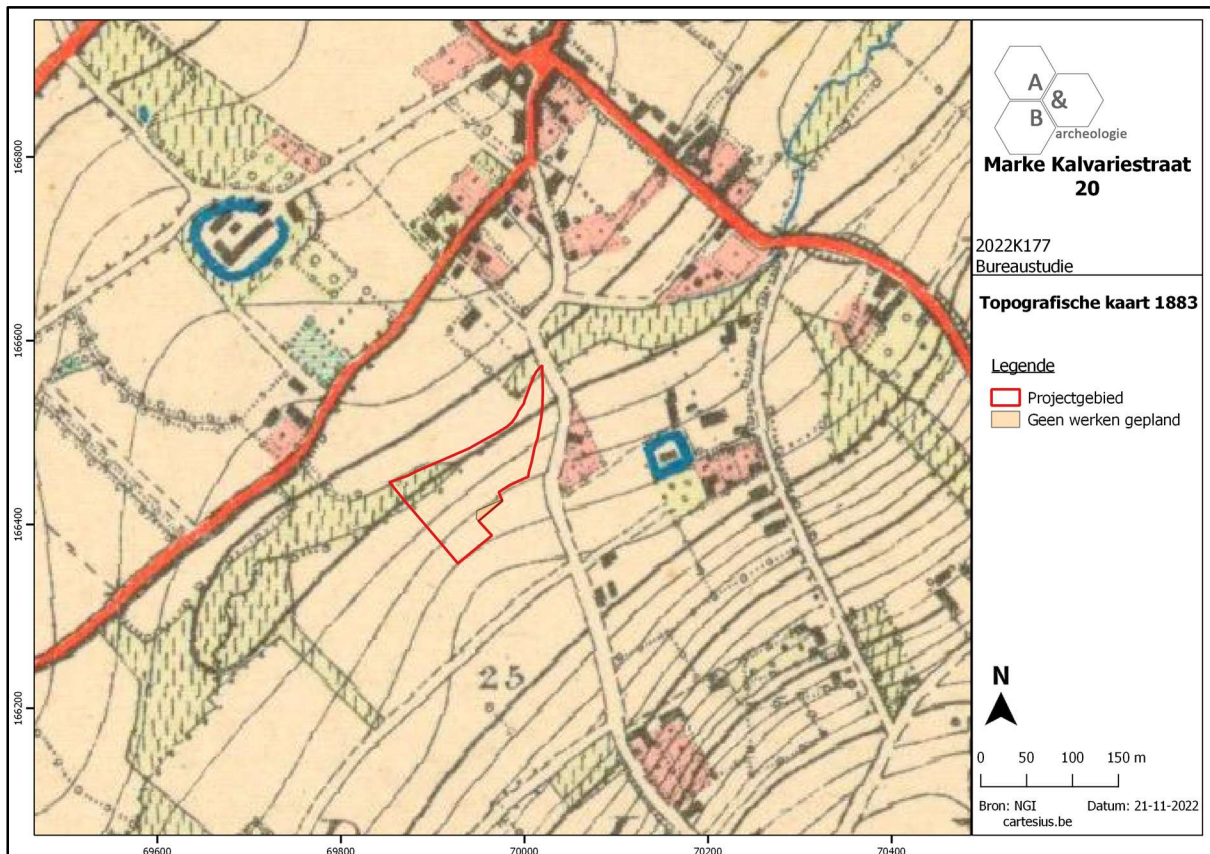
Figuur 23 Uitsnede uit de Poppkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

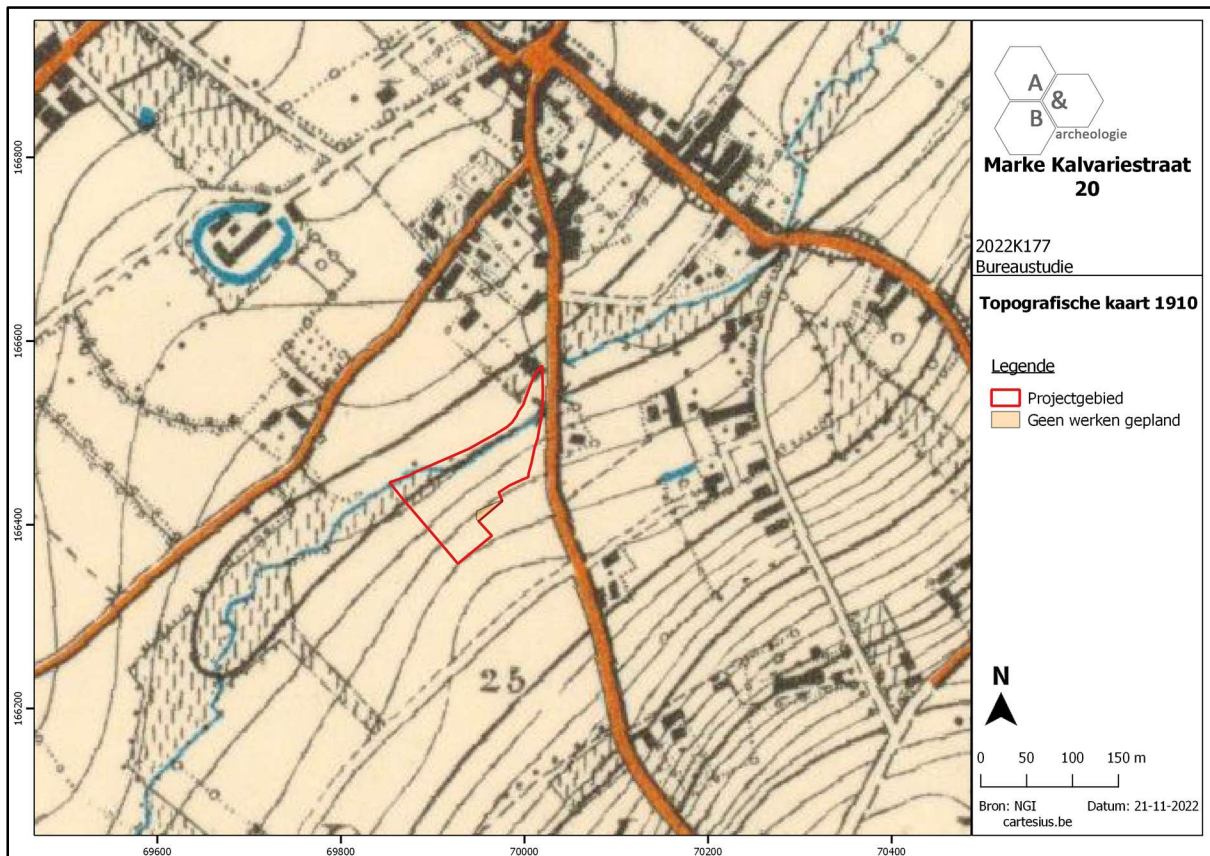
Figuur 24 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

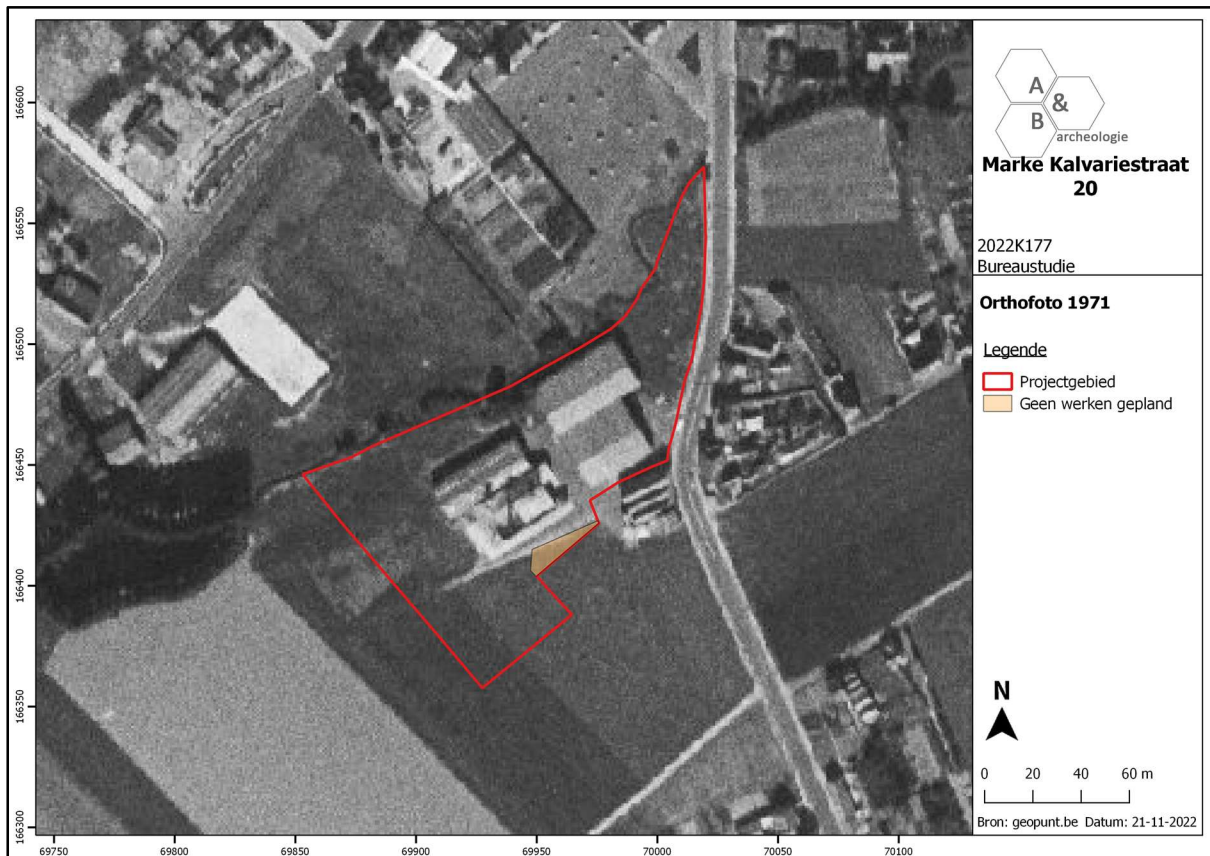
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

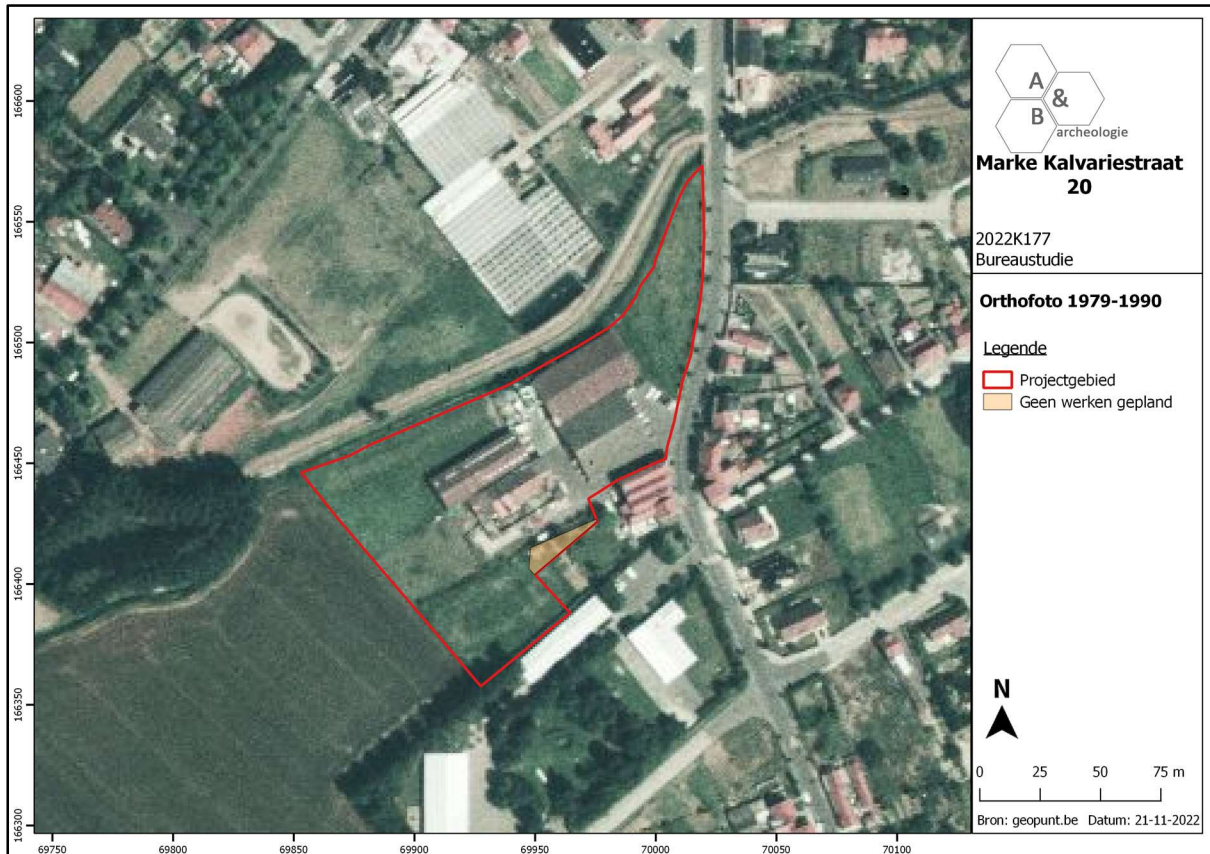
Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

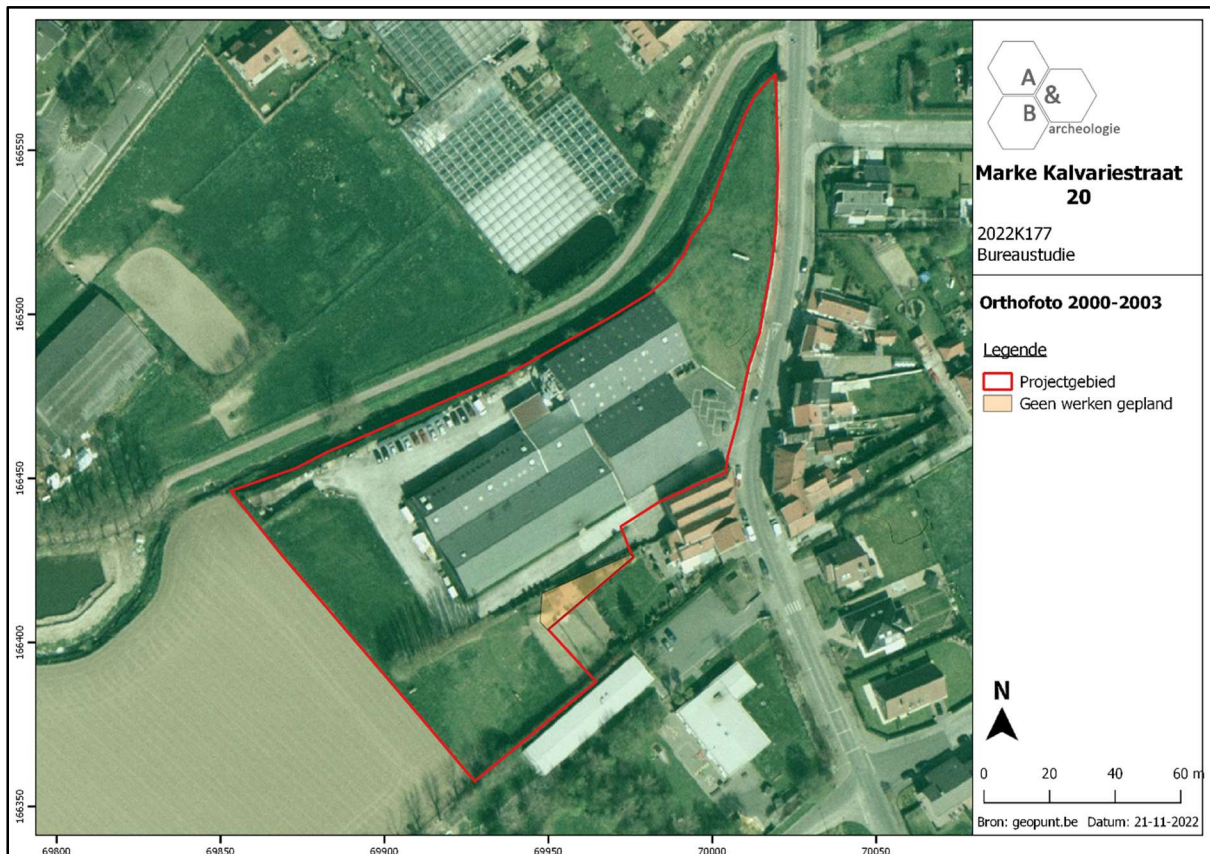
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

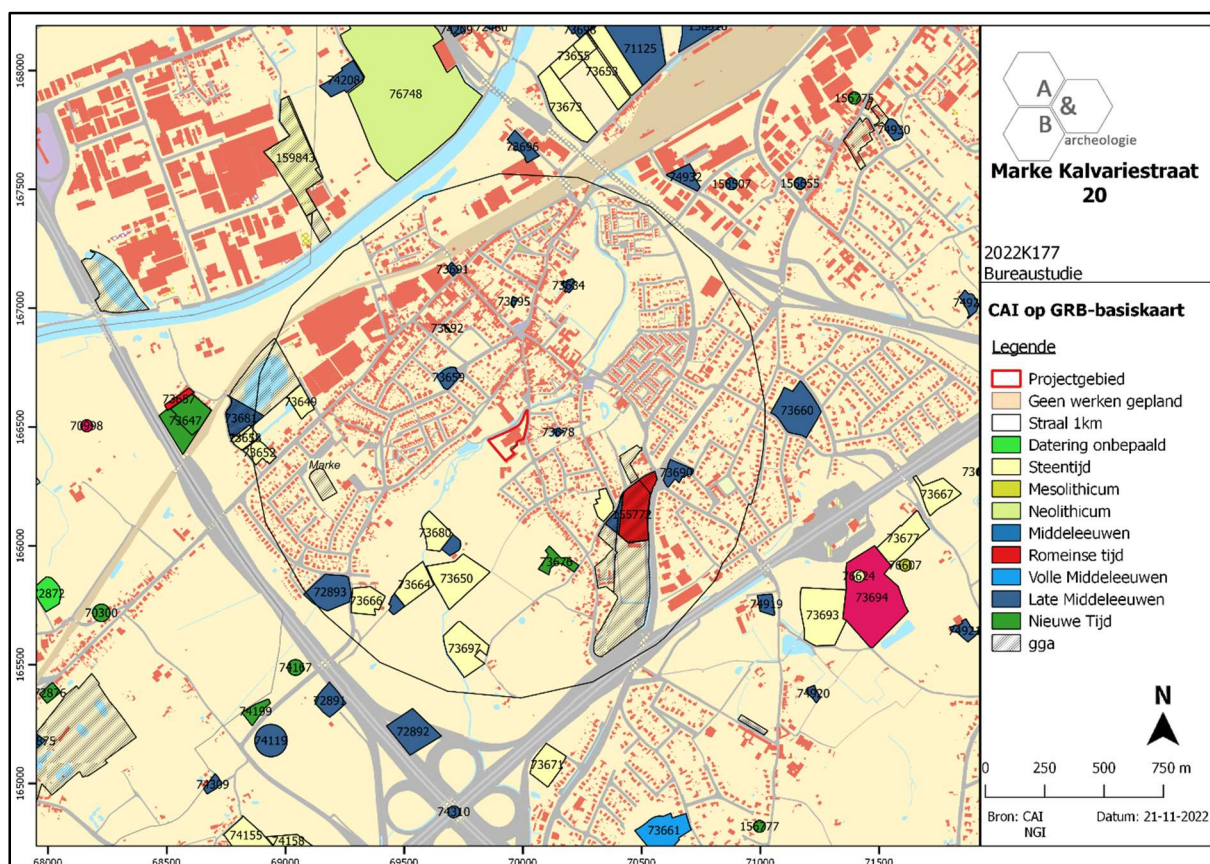
Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het plangebied meerdere archeologische sites aangeduid. Deze zijn echter meestal gekend via cartografisch of archivalisch onderzoek, of via veldprospecties. Er vond in Marke nog niet zo veel gravend archeologisch onderzoek plaats. Bij veldprospecties langsheen de Leie en de Markebeek kwamen op meerdere locaties lithische artefacten uit de steentijden aan het licht, als losse vondst aan het maaiveld (bvb. CAI Locaties 73673, 73653, 71125, 76748, 73680, 73650, 73664, 73697, 73666). Sites uit de metaaltijden zijn vooralsnog niet aangetroffen. Bij veldprospecties werd soms ook Romeins materiaal aangetroffen (bvb. 1ste-2de-eeuwse munt op CAI Locatie 76748), wel is een toevalsvondst uit 1964 gekend waarbij een Romeins brandgraf met 15 of 16 potten en een glazen flesje werd gevonden bij de bouw van een garage (CAI Locatie 73692). Bij de veldprospecties op de eerder vermelde locaties werden doorgaans ook vondsten uit de late middeleeuwen of post-middeleeuwen aangetroffen. Het voormalige Craeyepoelhof wordt aangeduid als CAI Locatie 73684, en er wordt gesteld dat dit vermoedelijk teruggaat op een laatmiddeleeuwse site met walgracht. In de omgeving zijn er nog meerdere van dergelijke laatmiddeleeuwse sites met walgracht gekend: CAI Locaties 73695 (minstens sinds 1632 was hier de pastorie gevestigd), 73691 (Goed te Kiekens, oudste vermelding uit 1578), 73678 (oudste vermelding uit 1681), 73659 (Goed te Marke, oudste vermelding uit 1357), 73660 (Goed te Rodenburg). Geen van deze sites werd op heden archeologisch onderzocht. Recent werden door Acke & Bracke bvba op enige afstand ten zuidoosten van het plangebied enkele prospecties uitgevoerd (langsheen de Hellestraat en de Kardinaalstraat), deze leverden echter geen relevante archeologische sporen op.

Figuur 31 Centrale Archeologische Inventaris (CAI) ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied bevindt zich iets ten zuiden van de historische kern van Marke, zo'n 400m verwijderd van de kerk en de markt. De Kalvariestraat is het verlengde van de Vagevuurstraat en maakt deel uit van de uitvalsweg die vanuit de markt richting het zuiden loopt. De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretkaart uit 1745-1748. De kern van Marke met de schaarse bebouwing errond, de Markebeek en de Kalvariestraat zijn goed herkenbaar. Het terrein is te situeren ten zuiden van de kleine dorpskern, de kronkelende Markebeek bevindt zich in het noorden van het onbebouwde plangebied. De rest van het terrein is in gebruik als (drassig) grasland en landbouwgrond. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is het terrein niet exact te lokaliseren, omdat de Markebeek niet en de Kalvariestraat niet duidelijk zijn afgebeeld op deze kaart; het lijkt er wel op dat het terrein ook op dat moment onbebouwd was. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en de iets latere Popp- en Vandermaelenkaart is duidelijk te zien dat de Markebeek doorheen het noordelijke deel van het terrein loopt, de rest van het terrein is onbebouwd. Op de topografische kaarten van 1862 en 1883 wordt de beek vreemd genoeg niet weergegeven, op die van 1910 wel. Deze bevindt zich dan nog steeds binnen de noordelijke zone van het terrein. Op deze topografische kaarten is het terrein nog steeds onbebouwd, de hoogtelijnen duiden op het geleidelijke stijgende maaiveld van noord naar zuid. Op de luchtfoto van 1971 is de oude loop van de Markebeek nog maar deels herkenbaar: in het westen van het terrein lijkt deze al te zijn rechtgetrokken en zich net ten noorden van het plangebied te bevinden, verder naar het oosten zijn de bochten in de waterloop wel nog aanwezig. Op deze foto zijn de voorlopers van de huidige bebouwing en verharding te zien. Rond de gebouwen zijn met gras begroeide zones aanwezig. Op de luchtfoto van 1979-1990 is te zien dat de Markebeek volledig is rechtgetrokken en verlegd is naar de nieuwe loop net ten noorden van het plangebied. Op de luchtfoto van 2000-2003 is te zien dat gebouwen aangepast en uitgebreid zijn, net als de verharding. Het terrein heeft dan de huidige configuratie bereikt.

- Marke ligt op de rechteroever van de Leie, hier situeert zich ook het laagst gelegen niveau van de gemeente (+12m TAW). Boven de hoogtelijn van +20m TAW bevinden zich de terrassen en heuvels van het Schelde-Leie-interfluvium. Er zijn vijf heuveltoppen in Marke, waarvan de hoogste zich +57,5m TAW boven de zeespiegel bevindt. De Markebeek, een zijstroom van de Leie, doorsnijdt de gemeente van noord naar zuid. Deze beek bevindt zich net ten noorden van het plangebied. Het centrum van Marke ontwikkelde zich op hogere gronden net ten westen van de Markebeekvallei. Het maaiveld van het plangebied kent algemeen een geleidelijke stijging vanaf de beek in het noorden (ca. +20,00m TAW) naar het zuiden (ca. +25,00m TAW). Er is een scherpe en plotse grens van ca. 0,5 tot 1m vast te stellen tussen de lager gelegen verharding ten westen en ten zuiden van de bedrijfsgebouwen, en de graszones in het westen van het plangebied. Vermoedelijk is dit het gevolg van een kunstmatige nivellering (afgraving) van de gebouwenzone voorafgaand de bouw ervan. Bodemkundig wordt hoofdzakelijk een matig droge zandleembodem met textuur B horizont aangeduid op de bodemkaart; in het noorden van het plangebied wordt de strook langs de Markebeek gekarteerd als een sterk gleyige kleibodem zonder profiel.

- Er vond in Marke nog niet zo veel gravend archeologisch onderzoek plaats. Er zijn wel enkele sites gekend in de omgeving, maar deze zijn gekend via cartografisch of archivalisch onderzoek, of via veldprospecties. De archeologische verwachting is dus eerder ongekend. Louter op basis van de landschappelijke ligging (de oude, meanderende loop van de Markebeek liep door de noordelijke zone van het terrein, dat zich deels in de vallei van de beek en in de hogere, droge gronden ten zuiden ervan bevindt) is de kans niet onbestaande dat deze plek aantrekkelijk was voor menselijke aanwezigheid in het verleden. Deze aanwezigheid kan resten in de bodem hebben nagelaten, en zowel in situ bewaring van steentijd artefactensites als sites met grondsporen kunnen voorkomen op het terrein. Echter, deze verwachting houdt geen rekening met de ontwikkeling van het terrein in de 20ste eeuw. Voorafgaand de bouw van de huidige loodsen en de aanleg van de verharding moet het centrale deel van het terrein aanzienlijk zijn genivelleerd/afgegraven, om zo een vlak vloerpeil te bekomen. Samen met het bouwen van de loodsen zal dit reeds voor een eerder grootschalige bodemverstoring gezorgd hebben. Het verleggen van de Markebeek in de 20ste eeuw ging ongetwijfeld ook gepaard met bodemingrepen. Er kan aangenomen worden dat deze uitgevoerde bodemingrepen voor een verstoring van het bodemarchief hebben gezorgd. De verwachting van het centrale deel van het terrein moet daardoor bijgesteld worden naar eerder laag. Enkele de graslanden in het westen en in het noordoosten lijken in het verleden niet onderhevig te zijn geweest aan bodemingrepen; op deze zones kunnen eventueel nog archeologische sites aanwezig zijn. Deze onbebouwde zones hebben een oppervlakte van ca. 3500m² in het westen en ca. 1950m² in het noordoosten.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De bedrijfsgebouwen op het terrein worden afgebroken (met uitzondering van de elektriciteitscabine en een gebouwtje langs de zuidelijke grens) en de verharding verwijderd. Vervolgens worden 4 vrijstaande bedrijfsverzamelgebouwen opgericht, met daarin in totaal 13 bedrijfseenheden en 3 bedrijfswoningen. De gebouwen zijn grotendeels te situeren op de locatie van de huidige bebouwing. De woningen zijn bereikbaar via een nieuw aan te leggen private weg die vanaf de Kalvariestraat naar het oosten loopt en zo verder vertakt naar de verschillende gebouwen. De aansluiting met de straat bevindt zich op de plek van de huidige inrit. Aansluitend op de nieuwe wegenis en ook langsheen de westelijke grens van het terrein wordt een nieuw fietspad aangelegd met een brug over de Markebeek (deze brug valt buiten de begrenzing van deze aanvraag). Langsheen de noordoostelijke, noordelijke en westelijke grens van het terrein wordt een groenstrook ingericht met daarin meerdere bomen en buffervolumes (type wadi of gelijkaardig, dus geen metersdiepe vijvers). In totaal wordt 3024m² van het terrein bebouwd, 3470m² wordt ingenomen door verhardingen en 5868m² door groenzones en zones voor waterbuffering. Langs de zuidelijke grens, waar het gebouwtje behouden blijft, wordt een zone van 206,63m² niet betrokken in de werken, deze zone wordt verkocht aan een buur. Ook de elektriciteitscabine (20m²) blijft behouden. In de resterende 12 135m² kan uitgegaan worden van een algemene bodemverstoring van ca. 80 à 100cm onder het huidige maaiveld, met plaatselijk diepere ingrepen voor funderingen en nutsvoorzieningen.

Hierboven werd aangetoond dat er aan het centrale, bebouwde en verharde deel van het terrein een eerder lage archeologische verwachting kan worden toegekend, de kans is klein dat er hier nog archeologische sites bewaard zijn. In de onbebouwde zones in het westen (perceel 46E2) en het noordoosten (perceel 46W) lijken geen grootschalige bodemingrepen te hebben plaatsgevonden en is

de kans op de aanwezigheid van een bewaarde archeologische site wel bestaande. De geplande werken hebben een verwachte bodemimpact van 80 à 100cm diep in deze zones, waardoor de kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische sites verstoord worden. Om deze verstoring op te vangen en ongedocumenteerd verlies van archeologische informatie te voorkomen, dient verder vooronderzoek te gebeuren in deze zones. Dit verder vooronderzoek, dat pas kan uitgevoerd worden na het rooien van de bomen, kan nuttige kenniswinst opleveren voor de archeologische ontwikkeling van Marke, waarover niet veel informatie gekend is.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode noodzakelijk om uit te voeren. Op die manier kan het potentieel voor *in situ* steentijd artefactensites nagegaan worden en kan de bodemopbouw meer exact in kaart worden gebracht. Het voorstel voor het landschappelijk bodemonderzoek, door middel van boringen, wordt in het programma van maatregelen verder uitgewerkt en verduidelijkt.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing gehouden worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Deze proefsleuven moeten aangelegd worden na het uitvoeren van de

landschappelijke boringen (en na een eventueel archeologisch booronderzoek en/of steentijd proefputtenonderzoek). Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied bevindt zich iets ten zuiden van de historische kern van Marke, zo'n 400m verwijderd van de kerk en de markt. De Kalvariestraat is het verlengde van de Vagevuurstraat en maakt deel uit van de uitvalsweg die vanuit de markt richting het zuiden loopt. De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretkaart uit 1745-1748. De kern van Marke met de schaarse bebouwing errond, de Markebeek en de Kalvariestraat zijn goed herkenbaar. Het terrein is te situeren ten zuiden van de kleine dorpskern, de kronkelende Markebeek bevindt zich in het noorden van het onbebouwde plangebied. De rest van het terrein is in gebruik als (drassig) grasland en landbouwgrond. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is het terrein niet exact te lokaliseren, omdat de Markebeek niet en de Kalvariestraat niet duidelijk zijn afgebeeld op deze kaart; het lijkt er wel op dat het terrein ook op dat moment onbebouwd was. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en de iets latere Popp- en Vandermaelenkaart is duidelijk te zien dat de Markebeek doorheen het noordelijke deel van het terrein loopt, de rest van het terrein is onbebouwd. Op de topografische kaarten van 1862 en 1883 wordt de beek vreemd genoeg niet weergegeven, op die van 1910 wel. Deze bevindt zich dan nog steeds binnen de noordelijke zone van het terrein. Op deze topografische kaarten is het terrein nog steeds onbebouwd, de hoogtelijnen duiden op het geleidelijke stijgende maaiveld van noord naar zuid. Op de luchtfoto van 1971 is de oude loop van de Markebeek nog maar deels herkenbaar: in het westen van het terrein lijkt deze al te zijn rechtgetrokken en zich net ten noorden van het plangebied te bevinden, verder naar het oosten zijn de bochten in de waterloop wel nog aanwezig. Op deze foto zijn de voorlopers van de huidige bebouwing en verharding te zien. Rond de gebouwen zijn met gras begroeide zones aanwezig. Op de luchtfoto van 1979-1990 is te zien dat de Markebeek volledig is rechtgetrokken en verlegd is naar de nieuwe loop net ten noorden van het plangebied. Op de luchtfoto van 2000-2003 is te zien dat gebouwen aangepast en uitgebreid zijn, net als de verharding. Het terrein heeft dan de huidige configuratie bereikt. Er vond nog geen archeologisch onderzoek plaats op het terrein

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Voorafgaand de bouw van de huidige loodsen en de aanleg van de verharding moet het centrale deel van het terrein aanzienlijk zijn genivelleerd/afgegraven, om zo een vlak vloerpeil te bekomen. Samen met het bouwen van de loodsen zal dit reeds voor een eerder grootschalige bodemverstoring gezorgd hebben. Het verleggen van de Markebeek in de 20ste eeuw ging ongetwijfeld ook gepaard met bodemingrepen. Er kan aangenomen worden dat deze uitgevoerde bodemingrepen voor een verstoring van het bodemarchief hebben gezorgd. De verwachting van het centrale deel van het terrein moet daardoor bijgesteld worden naar eerder laag. Enkele de graslanden in het westen en in het

noordoosten lijken in het verleden niet onderhevig te zijn geweest aan bodemingrepen; op deze zones kunnen eventueel nog archeologische sites aanwezig zijn..

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Deze vraag kan op basis van het bureauonderzoek niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De bedrijfsgebouwen op het terrein worden afgebroken (met uitzondering van de elektriciteitscabine en een gebouwtje langs de zuidelijke grens) en de verharding verwijderd. Vervolgens worden 4 vrijstaande bedrijfsverzamelgebouwen opgericht, met daarin in totaal 13 bedrijfseenheden en 3 bedrijfswoningen. De gebouwen zijn grotendeels te situeren op de locatie van de huidige bebouwing. De woningen zijn bereikbaar via een nieuw aan te leggen private weg die vanaf de Kalvariestraat naar het oosten loopt en zo verder vertakt naar de verschillende gebouwen. De aansluiting met de straat bevindt zich op de plek van de huidige inrit. Aansluitend op de nieuwe wegenis en ook langsheen de westelijke grens van het terrein wordt een nieuw fietspad aangelegd met een brug over de Markebeek (deze brug valt buiten de begrenzing van deze aanvraag). Langsheen de noordoostelijke, noordelijke en westelijke grens van het terrein wordt een groenstrook ingericht met daarin meerdere bomen en buffervolumes (type wadi of gelijkaardig, dus geen metersdiepe vijvers). In totaal wordt 3024m² van het terrein bebouwd, 3470m² wordt ingenomen door verhardingen en 5868m² door groenzones en zones voor waterbuffering. Langs de zuidelijke grens, waar het gebouwtje behouden blijft, wordt een zone van 206,63m² niet betrokken in de werken, deze zone wordt verkocht aan een buur. Ook de elektriciteitscabine (20m²) blijft behouden. In de resterende 12 135m² kan uitgegaan worden van een algemene bodemverstoring van ca. 80 à 100cm onder het huidige maaiveld, met plaatselijk diepere ingrepen voor funderingen en nutsvoorzieningen.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Aan het centrale, bebouwde en verharde deel van het terrein kan een eerder lage archeologische verwachting kan worden toegekend, de kans is klein dat er hier nog archeologische sites bewaard zijn. In de onbebouwde zones in het westen (perceel 46E2) en het noordoosten (perceel 46W) lijken geen grootschalige bodemingrepen te hebben plaatsgevonden en is de kans op de aanwezigheid van een bewaarde archeologische site wel bestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek te gebeuren, waarbij verspreid over beide onderzoekszones een aantal boringen worden uitgevoerd. Indien blijkt dat bij dit onderzoek archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel of over het volledige terrein, dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit onderzoek bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaien 10m uit elkaar staan en de boorpunten op de boorraai 12m uit elkaar. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op basis van de resultaten van het

landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd te worden en gecontroleerd op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld werden, dient ofwel een verder vooronderzoek gericht op steentijd te gebeuren om de site beter te kunnen afbakenen (door middel van waarderend archeologisch booronderzoek en/of proefputten in functie van steentijd artefactensites), ofwel kan er direct worden overgegaan naar een opgraving indien er voldoende gegevens voorhanden zijn voor het opmaken van een programma van maatregelen hiervoor.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Deze fase kan volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien de resultaten hiervan negatief zijn (= geen potentieel voor steentijd). Indien er bij de landschappelijke boringen wordt vastgesteld dat het archeologisch niveau is verstoord op bepaalde delen van het plangebied, dan kan de zone waar proefsleuven dienen aangelegd te worden beperkt worden. Het sleuvenonderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Kalvariestraat 20 te Marke (deelgemeente van Kortrijk, provincie West-Vlaanderen), gelegen buiten woon- of recreatiegebied, waarbij de oppervlakte van de bodemingreep 5000m² of meer beslaat, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is ca. 12 362m² groot en grenst in het oosten aan de Kalvariestraat en in het noorden aan de Markebeek. Het terrein heeft een onregelmatige vorm. Centraal zijn de loodsen, kantoren en bijhorende gebouwen van een voormalige boekbinderij gelegen, met errond een verharding. In het noordoosten en in het westen van het plangebied zijn met gras begroeide zones aanwezig. De graszones in het westen worden van elkaar en van het bedrijf gescheiden door een bomenrij. De noordelijke strook van het terrein, langs de Markebeek, is sterk begroeid met struiken en dennenbomen. Er is een scherp hoogteverschil van ca. 1m aanwezig tussen de zuidwestelijke hoek van de verharde zone rond de gebouwen en de zuidwestelijke graszone. Langs de Kalvariestraat bevindt zich in de zuidoostelijke hoek van het terrein een elektriciteitscabine.

Het plangebied bevindt zich iets ten zuiden van de historische kern van Marke, zo'n 400m verwijderd van de kerk en de markt. De Kalvariestraat is het verlengde van de Vagevuurstraat en maakt deel uit van de uitvalsweg die vanuit de markt richting het zuiden loopt. De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretkaart uit 1745-1748. De kern van Marke met de schaarse bebouwing errond, de Markebeek en de Kalvariestraat zijn goed herkenbaar. Het terrein is te situeren ten zuiden van de kleine dorpskern, de kronkelende Markebeek bevindt zich in het noorden van het onbebouwde plangebied. De rest van het terrein is in gebruik als (drassig) grasland en landbouwgrond. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is het terrein niet exact te lokaliseren, omdat de Markebeek niet en de Kalvariestraat niet duidelijk zijn afgebeeld op deze kaart; het lijkt er wel op dat het terrein ook op dat moment onbebouwd was. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en de iets latere Popp- en Vandermaelenkaart is duidelijk te zien dat de Markebeek doorheen het noordelijke deel van het terrein loopt, de rest van het terrein is onbebouwd. Op de topografische kaarten van 1862 en 1883 wordt de beek vreemd genoeg niet weergegeven, op die van 1910 wel. Deze bevindt zich dan nog steeds binnen de noordelijke zone van het terrein. Op deze topografische kaarten is het terrein nog steeds onbebouwd, de hoogtelijnen duiden op het geleidelijke stijgende maaiveld van noord naar zuid. Op de luchtfoto van 1971 is de oude loop van de Markebeek nog maar deels herkenbaar: in het westen van het terrein lijkt deze al te zijn rechtgetrokken en zich net ten noorden van het plangebied te bevinden, verder naar het oosten zijn de bochten in de waterloop wel nog aanwezig. Op deze foto zijn de voorlopers van de huidige bebouwing en verharding te zien. Rond de gebouwen zijn met gras begroeide zones aanwezig. Op de luchtfoto van 1979-1990 is te zien dat de Markebeek volledig is rechtgetrokken en verlegd is naar de nieuwe loop net ten noorden van het plangebied. Op de luchtfoto van 2000-2003 is te zien dat gebouwen aangepast en uitgebreid zijn, net als de verharding. Het terrein heeft dan de huidige configuratie bereikt.

Marke ligt op de rechteroever van de Leie, hier situeert zich ook het laagst gelegen niveau van de gemeente (+12m TAW). Boven de hoogtelijn van +20m TAW bevinden zich de terrassen en heuvels van

het Schelde-Leie-interfluvium. Er zijn vijf heuveltoppen in Marke, waarvan de hoogste zich +57,5m TAW boven de zeespiegel bevindt. De Markebeek, een zijstroom van de Leie, doorsnijdt de gemeente van noord naar zuid. Deze beek bevindt zich net ten noorden van het plangebied. Het centrum van Marke ontwikkelde zich op hogere gronden net ten westen van de Markebeekvallei. Het maaiveld van het plangebied kent algemeen een geleidelijke stijging vanaf de beek in het noorden (ca. +20,00m TAW) naar het zuiden (ca. +25,00m TAW). Er is een scherpe en plotse grens van ca. 0,5 tot 1m vast te stellen tussen de lager gelegen verharding ten westen en ten zuiden van de bedrijfsgebouwen, en de graszones in het westen van het plangebied. Vermoedelijk is dit het gevolg van een kunstmatige nivellering (afgraving) van de gebouwenzone voorafgaand de bouw ervan. Bodemkundig wordt hoofdzakelijk een matig droge zandleembodem met textuur B horizont aangeduid op de bodemkaart; in het noorden van het plangebied wordt de strook langs de Markebeek gekarteerd als een sterk gleyige kleibodem zonder profiel.

Er vond in Marke nog niet zo veel gravend archeologisch onderzoek plaats. Er zijn wel enkele sites gekend in de omgeving, maar deze zijn gekend via cartografisch of archivalisch onderzoek, of via veldprospecties. De archeologische verwachting is dus eerder ongekend. Louter op basis van de landschappelijke ligging (de oude, meanderende loop van de Markebeek liep door de noordelijke zone van het terrein, dat zich deels in de vallei van de beek en in de hogere, droge gronden ten zuiden ervan bevindt) is de kans niet onbestaande dat deze plek aantrekkelijk was voor menselijke aanwezigheid in het verleden. Deze aanwezigheid kan resten in de bodem hebben nagelaten, en zowel in situ bewaring van steentijd artefactensites als sites met grondsporen kunnen voorkomen op het terrein. Echter, deze verwachting houdt geen rekening met de ontwikkeling van het terrein in de 20ste eeuw. Voorafgaand de bouw van de huidige loodsen en de aanleg van de verharding moet het centrale deel van het terrein aanzienlijk zijn genivelleerd/afgegraven, om zo een vlak vloerpeil te bekomen. Samen met het bouwen van de loodsen zal dit reeds voor een eerder grootschalige bodemverstoring gezorgd hebben. Het verleggen van de Markebeek in de 20ste eeuw ging ongetwijfeld ook gepaard met bodemingrepen. Er kan aangenomen worden dat deze uitgevoerde bodemingrepen voor een verstoring van het bodemarchief hebben gezorgd. De verwachting van het centrale deel van het terrein moet daardoor bijgesteld worden naar eerder laag. Enkele de graslanden in het westen en in het noordoosten lijken in het verleden niet onderhevig te zijn geweest aan bodemingrepen; op deze zones kunnen eventueel nog archeologische sites aanwezig zijn. Deze onbebouwde zones hebben een oppervlakte van ca. 3500m² in het westen en ca. 1950m² in het noordoosten.

De bedrijfsgebouwen op het terrein worden afgebroken (met uitzondering van de elektriciteitscabine en een gebouwtje langs de zuidelijke grens) en de verharding verwijderd. Vervolgens worden 4 vrijstaande bedrijfsverzamelgebouwen opgericht, met daarin in totaal 13 bedrijfseenheden en 3 bedrijfswoningen. De gebouwen zijn grotendeels te situeren op de locatie van de huidige bebouwing. De woningen zijn bereikbaar via een nieuw aan te leggen private weg die vanaf de Kalvariestraat naar het oosten loopt en zo verder vertakt naar de verschillende gebouwen. De aansluiting met de straat bevindt zich op de plek van de huidige inrit. Aansluitend op de nieuwe wegnis en ook langsheen de westelijke grens van het terrein wordt een nieuw fietspad aangelegd met een brug over de Markebeek (deze brug valt buiten de begrenzing van deze aanvraag). Langsheen de noordoostelijke, noordelijke en westelijke grens van het terrein wordt een groenstrook ingericht met daarin meerdere bomen en buffervolumes (type wadi of gelijkaardig, dus geen metersdiepe vijvers). In totaal wordt 3024m² van het terrein bebouwd, 3470m² wordt ingenomen door verhardingen en 5868m² door groenzones en

zones voor waterbuffering. Langs de zuidelijke grens, waar het gebouwtje behouden blijft, wordt een zone van 206,63m² niet betrokken in de werken, deze zone wordt verkocht aan een buur. Ook de elektriciteitscabine (20m²) blijft behouden. In de resterende 12 135m² kan uitgegaan worden van een algemene bodemverstoring van ca. 80 à 100cm onder het huidige maaiveld, met plaatselijk diepere ingrepen voor funderingen en nutsvoorzieningen.

Hierboven werd aangetoond dat er aan het centrale, bebouwde en verharde deel van het terrein een eerder lage archeologische verwachting kan worden toegekend, de kans is klein dat er hier nog archeologische sites bewaard zijn. In de onbebouwde zones in het westen (perceel 46E2) en het noordoosten (perceel 46W) lijken geen grootschalige bodemingrepen te hebben plaatsgevonden en is de kans op de aanwezigheid van een bewaarde archeologische site wel bestaande. De geplande werken hebben een verwachte bodemimpact van 80 à 100cm diep in deze zones, waardoor de kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische sites verstoord worden. Om deze verstoring op te vangen en ongedocumenteerd verlies van archeologische informatie te voorkomen, dient verder vooronderzoek te gebeuren in deze zones. Dit verder vooronderzoek, dat pas kan uitgevoerd worden na het rooien van de bomen, kan nuttige kenniswinst opleveren voor de archeologische ontwikkeling van Marke, waarover niet veel informatie gekend is.

Het verder vooronderzoek bestaat uit enerzijds een landschappelijk booronderzoek (eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek gericht op steentijd), anderzijds een proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek dient niet/beperkter uitgevoerd te worden indien er bij de landschappelijke boringen een verstoring van het archeologisch niveau worden vastgesteld op (delen van) het terrein. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2022 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Beeld vanuit het noordoosten op de bedrijfsgebouwen en voorliggend grasland (bron: https://www.google.com/maps).....	8
Figuur 3 Beeld vanuit het oosten op de bedrijfsgebouwen, de verharding en de elektriciteitscabine (bron: https://www.google.com/maps).....	8
Figuur 4 Ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).	10
Figuur 5 Omgevingsplan (bron: initiatiefnemer).....	11
Figuur 6 Ontwerpplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).....	12
Figuur 7 Omgevingsplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).	12
Figuur 8 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	13
Figuur 9 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	14
Figuur 10 Zicht op het kadasterplan ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	14
Figuur 11 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	15
Figuur 12 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).....	16
Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	16
Figuur 14 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	17
Figuur 15 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).	18
Figuur 16 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	19
Figuur 17 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	19
Figuur 18 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (type 1) (bron: geopunt.be).....	20
Figuur 19 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (type 1a) (bron: geopunt.be).....	20
Figuur 20 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Villaretkaart (1745-1748) (bron: geopunt.be).	24
Figuur 21 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied (geopunt.be). De projectie moet vermoedelijk wat naar het noordoosten opschuiven.	25
Figuur 22 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	25
Figuur 23 Uitsnede uit de Poppkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 24 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	26
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	27
Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	27
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	28
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	28

Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	29
Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	29
Figuur 31 Centrale Archeologische Inventaris (CAI) ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be en CAI).	30